

Nr. 14
(269)

22

5-11 aprilie 1995

o importantă figură
a iudaismului
contemporan
se întoarce
în România
după 48 de ani

ALEXANDRU ȘAFRAN

pag.
11

CRISTIAN MITELU

Directorul
secției
române
BBC

INTERVIU

pag. 9

SUPLIMENT GRATUIT DESPRE
ADMINISTRAȚIA LOCALĂ AMERICANĂ

Piața Universității la Chișinău

pag. 8

Dragă domnule Iuga,

Cînd, în urmă cu luni de zile, mi-ați propus să reprezint în Consiliul de Administrație al TVR sindicatul pe care îl conduceți, nu aveam de unde să știu că într-o bună zi portretul meu va străluci camera în care d-voastră v-ați asumat o sinucidere lentă. Simt nevoia să vă spun din nou, de astă dată în auzul tuturor, ceea ce zilele trecute, prea tulburat de înfrînarea noastră, nu am apucat să exprim, decît stîngaci și confuz.

V-am rugat să vă gîndiți că, făcînd din persoana mea obiectul unei revendicări pe care sînteți gata să o plătiți cu prețul suprem, mă trageți, vrînd-nevrînd, în cercul vieții și morții d-voastră. V-am spus, cu o cruzime pentru care mi-am cerut iertare, că mă legați, pentru restul zilelor, de spectrul d-voastră și că mă împingeți să consimt la un sacrificiu – al d-voastră – pe care eu nu am cum să-l accept. Admițînd că prin suferința și prin moartea asumate ale unui om s-ar obține ceea ce pe căi firești societății noastre li este refuzat, credeți oare că aș putea să îmi iau locul într-un Consiliu ridicat pe un mormînt?

Scrisoare deschisă

GABRIEL LIICEANU CĂTRE DUMITRU IUGA

Iubite domnule Iuga, nu știu dacă veți reuși să li convingeți în felul acesta pe cei pentru care moartea Televiziunii noastre este vital importantă. Pe mine, însă, nu mă puteți convinge că viața Televiziunii trebuie să treacă prin moartea d-voastră. Nu mă interesează o instituție a cărei existență este plătită prin sacrificarea vieții cuiva.

Spunîndu-vă toate acestea, mă consider eliberat de o povară pe care, omeneste, nu pot să mi-o asum. Socotesc, în schimb, că răspunderea întreagă pentru sacrificarea d-voastră revine de acum președintelui tuturor românilor, care acceptă să plătească cu prețul unei vieți privilegiul de a pătrunde în subconștientul nostru colectiv – prin intermediul telegenului național –

în halat alb, vizitînd crescătoria de porci din Caracal sau mîngîind mostre de știuleți din recoltele patriei.

Dar dacă totuși, domnule Iuga, este firesc ca lucrurile să se petreacă așa? Dacă de partea cealaltă, jos, în fotolii, acolo unde sîntem noi, cei mulți, telespectatorii (poporul, adică) există nevoia – o nevoie insidiosă, neștiută, perversă, sau, dimpotrivă, una simplă, sănătoasă și tovărășească – de a-l vedea seară de seară pe președintele nostru (așa cum ne-am tot obișnuit să ne vedem președinții și conducătorii supremi), în halat alb, printre porcii de la Caracal? Dacă dumneata, domnule Iuga, ne strici cu neplăcerea dumitale, și cu greva foamei, plăcerea noastră a celor mulți? Pentru noi

poate că Televiziunea, așa cum e ea, e ceea ce ne trebuie și ne place.

Televiziunea cu multe vizite și multe primiri (care ne dau senzația că sîntem importanți), Televiziunea cu muzici de tot felul, cu meciuri și cu filme, Televiziunea care își încheie programul cîntîndu-ne, la 1 noaptea, „Deșteaptă-te române!”, ceea ce ne lasă să înțelegem că zi de zi, de cinci ani de zile – dormim. Poate că pentru noi, domnule Iuga, Televiziunea asta e liberă, și nicidecum aceea care se vrea reformată prin programe de educație pentru democrație de către intelectualii aroganți. Și atunci, la ce răspunde sacrificiul dumitale, greva asta a foamei, care nici măcar nu ne taie pofta de mîncare?

O să-mi răspundeți, poate, că uneori e de datoria celor mai puțini, dăruiți cu acel amestec păgubitor de nebulie și iubire, să facă un gest în direcția celor mai mulți.

Dar facem, dragă domnule Iuga: d-voastră murînd, noi, ceilalți – scriînd: proiecte pentru o Televiziune liberă și, uneori, scrisori deschise celor care, din disperare, au hotărît să moară pentru noi.

GABRIEL LIICEANU

Apărută în „România liberă” nr. 1.524, vineri 31 martie a.c.

CURIER 22

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

CHESTIONAR '95

1. Rubrici preferate
- Editorial
  - Comentariu politic
  - Interviul săptămânii
  - Anchetă socială
  - Dosar „22” (teme de istorie)
  - Comentariu economic
  - Accent
  - Săptămîna politică pe scurt
  - Sondaje de opinie comentate
  - Eseu

- Pagina externă („Lumea”)
- Cronica literară
- Cronica de film
- Cronica de teatru
- Cronica plastică
- Lansare de carte
- Istoria religiilor
- Curier
- Viața cotidiană în Occident
- Revista presei
- Cronica parlamentară

2. Autorii (în ordinea preferințelor)

3. Ce nu vă place în „22”?

(rubrici, autori, articole, teme, aspect grafic)

4. Sugestii pentru personalitățile invitate la interviul săptămânii

5. Rubrici și teme noi

Mulumim cititorilor (în număr mult mai mare decât în alți ani) care ne-au răspuns pînă acum. Așteptăm în continuare scrisorile dumneavoastră.

„22”

Doamnă Gabriela Adamesteanu,
Vă rugăm să publicați în revista „22” următoarele rânduri din partea Alianței Civice Olt.

Firește că vestea amenințării lui H.-R. Patapievici de către poliția politică a regimului (european?) Iliescu ne umple sufletele de indignare și revoltă. Ne miră însă faptul că încă ne putem mira că aceste practici mai sînt posibile, pentru că și un copil știe că mînea este scotită de către comunisti ca fiind cel mai mare dușman al lor. Și atunci, intelectualul de mare prestigiu, mai ales cînd este curajos și demn – fie că el se numește I.P. Călianu, sau Petru Creția, sau Banu Rădulescu, sau Lucia Hossu-Longin, sau H.-R. Patapievici – este incomod și indezirabil, mai bun mort decît viu.

În timp ce nu s-a auzit vreodată ca vreun fost deținut politic sau opozant anticomunist să agreseze sau măcar să insulte un torționar comunist, aceștia din urmă – și după Revoluția anticomunistă – nu se sfîșie s-o facă astăzi, ca și altădată, chiar dacă intelectualii respectivi („vinăți”), prin meritele lor, sînt în atenția lumii întregi.

Ce să mai zicem de noi, ceilalți, care pe scara valorilor sîntem pe la mijloc, împinziți în toată țara, neștiuți de nimeni și, deci, neapărați de nici un for național și internațional?! La discreția neocomunismului, putem oricînd „s-o pătîm”, înghițiți de anonim. Nu o spunem cu frică, deoarece comunistii nu mai pot avea satisfacția să ne vadă stăpîniți de acest sentiment, acum, după ce am aflat cît de mult au suferit și cu cît curaj au rezistat în temnițele lor zeci de mii dintre cei mai buni dintre noi, omorîți de această fiară de Apocalipsa, Comunismul. Pentru că ei, comunistii, o știu prea bine: Victoria morală este a noastră.

Ne îngrijorează însă soarta unei țări și a unei culturi în care regimul Iliescu practicînd încă selecția inversă, distrugînd oamenii de mare valoare morală și de caracter și promovînd impostura și mediocritatea. Această mafioțerie iliesciană, de factură moscovită, avînd ca ideologie un talmeș-balmeș de idei și practici (comuniste, fasciste, capitaliste de junglă și cum Dumnezeu le-o mai fi spusînd), mai aruncă praf în ochii Occidentului naiv – sau care face pe naivul, din diferite considerente.

Sloganele „Noi muncim, nu gîndim” și „Moarte intelectualilor” vor rămîne un stigmat veșnic pe acești „emanați” noofobi, care-l susțin pe Iliescu și care se adresează în felul acesta României: „Cap ai, minte ce-ți mai trebuie!”

Cu drag,

Alianța Civică – filiala Olt
Aurel Tinca, Elena Andrei, Aorica Petre,
Amalia Petre, Stefan Petre, Florin Iosifescu

ANUNȚ PENTRU ABONAȚI

Cerem scuze abonaților care nu au primit numărul 13 (268)/29 martie-4 aprilie 1995 al revistei „22”. Am aflat cu înfrîngere de mîrire taxelor de expediere poștală, o parte a abonamentelor fiind trimise cu prețuri vechi. Vă rugăm ca, în cazul în care nu ați primit revista, să ne anunțați la redacție, noi luîndu-ne obligația de a o vă expedia.

Vă mulțumim pentru înțelegere,

„22”

Stimată redacție,

Vă mulțumim pentru tot ceea ce prezentați și pentru înlesnirea de a primi revista la un preț mai mic – noi, pensionarii. Plătăm cu rîndul, trimestrial, un grup de profesori din blocul 147 Plotzești și comentăm unele articole care ne preocupă.

Apricim toate articolele, chiar și unele scrisori mai tăioase sau neconvenabile pentru „anumiți”.

Am dori să chemați personalități și din alte domenii care să înfățișeze gravitatea surferite de regimul comunist.

Referitor la cărțile noi, am dori mai multe amănunte.

Încă o dată mulțumiri,

Zaragiu Veronica, Ilie Elena, Ilie Gavrilă, Ploiești,
12.03.1995

P.S. Sîntem cititori consecvenți din 1990 și vom rămîne, nereușind la alte mici nevoi.

Termeni și noțiuni

O anumită parte a eșichierului politic afirmă că UDMR atenționează la suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea țării prin contestarea articolului 1 din Constituție.

Această afirmație rău intenționată este falsă, căci UDMR pune la îndoială doar caracterul național al statului, avînd în vedere că peste 10% din populație aparține unor minorități naționale, care în anumite regiuni locuiesc în grupuri compacte și pe plan local sînt majoritare.

Să lășăm la o parte problema discutabilă: de la ce procentaj în sus poate fi considerat un stat ca fiind național, adică aparținînd unei singure națiuni, în cazul de față națiunii române; această specificare nici nu ar avea importanță dacă unii nu ar abuza de ea. Reținem doar faptul că termenul „național” este folosit în acest context ca fiind opus noțiunii de „plurinațional” sau „multinațional”. De aici rezultă că are sensul de „națiune culturală”, desemnînd comunitatea celor legați între ei prin limbă, cultură, tradiții etc.

Art. 3 prevede că suveranitatea națională aparține poporului român. Dacă am interpreta și în acest context termenii „național” și „român” în aceeași concepție de „națiune culturală”, atunci ar însemna că această prevedere face discriminare națională, de suveranitate s-ar bucura numai națiunea majoritară (poporul majoritar), iar minoritățile naționale ar fi excluse din această prerogativă. Cei care au propus și au susținut această formulare se apleacă astfel: „Nu este vorba de nici o discriminare, noi considerăm românii pe toți cetățenii țării”. Ar fi deci vorba de noțiunea de „națiune politică”, termenul de naționalitate ar fi sinonim cu cetățenia. Dar dacă prin această interpretare toți cetățenii țării aparțin națiunii române, poporului român, atunci ce rost mai are specificarea de „stat național” și „popor român”? Contradicție greu de înțeles. Terminologia este întotdeauna convențională; am putea accepta și folosi termenul „națiune” fie în sensul de „națiune culturală”, fie în sensul de „națiune politică”, dar nu ambele înțelesuri în același text, fără nici o specificare. Dacă s-ar spune: „Suveranitatea aparține cetățenilor țării”, nimeni nu ar putea obiecta.

Această ambiguitate a terminologiei este folosită de cei care incită spiritele naționaliste, neținînd seama de logică și de adevăr. Multe cărți, articole și discursuri inferențiază limbajul folosit de polițienii liberali maghiari din secolul trecut (Eötvös, Kossuth), care, folosind noțiunea de națiune politică vorbeau de maghiari români și slovacofoni (criticii susținînd că această terminologie exprima tendința de maghiarizare forțată). Această critică nu are sens sau ascund faptul că în perioada interbelică la noi cetățenii de cetățenie se numeau cetățenii de naționalitate și toți cetățenii se considerau a fi de naționalitate română. Tot așa se trece și azi în pașapoartele de tip nou.

Pe tema articolului 1, UDMR este acuzată de încălcarea Constituției. Or, respectarea unei legi – chiar și a celei de bază – nu înseamnă să fi de acord cu toate prevederile ei. Poți critica Legea impozitelor, dar pînă cînd uchiți aumele cerute de ea nu ai încălecat-o. În privința acceptării sau respingerii termenului de stat național, această dispută este pur teoretică, nu schimbă cu nimic starea de fapt, realitatea statistic-demografică. Această prevedere pur și simplu nu ai cum s-o încaleci.

Mai sînt și alte pasaje criticabile; vom da numai două exemple.

Art. 13 prevede că limba oficială este cea română, nefăcînd nici o precizare în ce condiții pot fi folosite în viața publică limbile minorităților naționale. Asemenea omisiuni nu ar avea nici o însemnătate dacă nu ar fi explorate de cei care acționează pe baza principiului caracteristic dictaturilor: „Totul este interzis, ceea ce nu este îngăduit *expressis verbis de lege*”. Ar fi foarte lungă lista abuzurilor comise de primarul Clujului, Gh. Fiumar, cu referire la acest articol.

Art. 32 alineatul 2 prevede categoric că învățămîntul de toate gradele decurge în limba română. Mai adăuga că, în condițiile legii, poate să decurgă și într-o limbă de largă circulație. Alina în alineatul 3 se menționează că persoanele aparținînd minorităților naționale au dreptul să învețe limba lor maternă și să fie instruite în această limbă, dar Constituția nu dă garanții concrete în acest sens. Desigur, xenofobii se referă întotdeauna numai la alineatul 2.

Un necunoscător ar putea crede că aceste formulări neprecise provin din graba cu care a fost elaborată Constituția. Or, acestea au constituit tema multor discuții lungi și aprinse, pasajele cu pricina au fost susținute cu vehemență de parlamentari ca Ioan Gavra, Gheorghe Dumitrașcu, Petre Turlea și alți tovarășii de idei ai lor, intenționat și cu premeditare, pentru a se putea baza pe ele spre a împiedica unele legi echitabile privind folosirea limbii materne a minorităților.

Indiferent despre ce ar fi vorba, opiniile nu pot fi sancționate, numai faptele. Critica unor prevederi constituționale și a unor legi, propuneri de îmbunătățire a acestora pe cale parlamentară nicidecum nu înseamnă lipsă de loialitate față de patrie.

FEY LÁSZLÓ, 19.II.1995

Din SUMARUL numărului viitor

- Interviul săptămîinii: sociologul Nicolae Gheorghe (coordonator pentru Romani Griss și secretar al Federației romilor)
- Vladimir Tismăneanu: eseu despre cartea lui Dimitri Volkogonov „Lenin: o nouă biografie”
- Emil Hurezeanu: Interregnum
- Cronică de carte: „România versus SUA” de R. Kirk și M. Răceanu

N.C. MUNTEANU

HORATIU PEPINE

Puterea și radicalizarea sindicatelor la bază

A tături de libertatea presei, apariția sau reapariția sindicalismului a fost poate câștigul cel mai important al procesului de democratizare de după decembrie 1989. Sectorul cel mai puțin înțeles, acceptat și tolerat în tinăra noastră democrație. Îndată după Revoluție, sindicatele au fost privite cu neîncredere, în primul rând chiar de către cei ale căror drepturi, în principiu, erau chemate să le apere. După 50 de ani de comunism, nimeni nu mai îndrăznește să creadă că sindicatele ar putea să fie și altceva decât faimasele curele de transmisie. Nu altceva credeau că trebuie să fie sindicatele și cei care s-au pus pe rând la putere în ultimii cinci ani, în fapt cam aceiași, în rotiri succesive, indiferent că s-au numit FSN, FDSN sau PDSR.

Și pentru că lucrurile să fie clare, Puterea „a făcut totul” pentru afirmarea la maximum a mișcării sindicale, împiedicând-o să se unească, pentru a o domina mai bine. S-a reușit în bună măsură, aici jucând un rol destul de mare lipsa de experiență, orgolile, setea de putere a unora dintre noii lideri sindicali. Un rol important l-a jucat și împărțirea pe sprințea politică a fondurilor fostului UGSR. De asemenea, „s-a făcut totul” pentru timorarea liderilor sindicali mai bătrâni, mai radicali, care și-au luat în serios misiunea. Ei au fost demascați public ca destabilizatori, au fost desemnați drept vinovați pentru toate efectele negative care afectau viața cotidiană a populației, ori de câte ori mișcările revendicative au luat amploare s-a apelat la „interesul național”, a fost pusă în acțiune Justiția, care întotdeauna s-a grăbit să dea dreptate Puterii, s-a recurs și la amenințări. Și asta când nu s-a trecut la coruperea unor lideri sindicali. Așa se face că PDSR s-a autodotat cu încă un vicepreședinte, pe lângă mulți pe care îi avea deja.

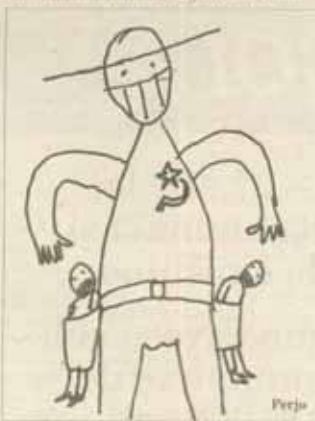
Rămâne un mister faptul că un partid care se reclamă de la social-democrație a fost incapabil să înțeleagă necesitatea unei mișcări sindicale unite, puternice, responsabile, cu autoritate în rândul sindicalizatorilor, cu care să se poată dialoga pentru asigurarea unui minim consens și a păcii sociale atât de rivnite. În schimb, atunci când valurile revendicative n-au putut fi altfel oprite, Guvernul a dat rapid înapoi, acceptând revindicări salariale fără justificare economică și care, mai apoi, n-au făcut altceva decât să alimenteze inflația, cu deteriorarea costului vieții și, deci, reluarea spiralei revendicărilor. Minerii din Valea Jiului și metalurgii din Reșița nu sînt decît cele mai importante exemple.

Tergiversarea pînă la înghețarea reformei economice, menținerea artificială în funcțiune a unor coloși industriali care continuă să producă mai puțin decît consumă, cronicizarea blocajului financiar, inflația galopantă, incapacitatea de a relansa producția, creșterea lentă a numărului de șomeri și tesma de șomaj au dus la deteriorarea încă și mai gravă a costului vieții și au sporit tensiunea socială. Sindicalistii s-au radicalizat nu numai la nivelul liderilor, s-au radi-

calizat mai ales la bază. Liderii, cum s-a văzut în recenta grevă de la metrou, nu mai pot controla masa sindicalizatorilor. Deși Curtea Supremă de Justiție a pronunțat sentința de suspendare, greva a continuat în ciuda acceptării suspendării de către lideri.

Revendicările sindicale acompaniate de greve sînt fenomene normale în orice democrație. Exact în aceste zile și Parisul a fost paralizat de o grevă de metrou, fără ca Puterea să apeleze la acuzațiile și tertipurile autorităților de la București. Numai că acolo există un patronat cu atribuții și puteri reale, care se poate angaja în tratative pînă la găsierea soluțiilor acceptabile pentru ambele părți. Nu e cazul în România, unde managerii au posibilități și responsabilități reduse. Drept care și conducătorii întreprinderilor afectate și greviștii nu pot sau nu vor să discute decît cu Guvernul, statul fiind considerat adevăratul și singurul patron.

Aici s-a ajuns tocmai din cauză că Puterea a refuzat și refuză să vadă în sindicate un partener de dialog social. Tot așa cum Puterea refuză, de fapt, un dialog cinstit, sincer mai ales, cu întreaga societate civilă. Se face multă demagogie pe această temă, populismul e de altfel în floare, fără ca cei de la putere să abandoneze preceptul nenorocit că „cine nu-i cu noi e împotriva noastră”. După cum nu l-au abandonat nici pe cel al sindicatelor-curele-de-transmisie. Uitînd că vremurile s-au schimbat și sindicalistii s-au radicalizat. Mai ales la bază.

DECLARAȚIE PAC

Partidul Alianței Civice își exprimă solidaritatea cu mișcarea revendicativă declanșată de Uniunea Națională a Patronatului Român (UNPR) care a culminat cu marșul și mitingul de la București din ziua de 3 aprilie 1995. Obstacolele de natură legislativă și procedurală cu care se confruntă întreprinzătorii mici și mijlocii reprezintă dovada cea mai bună că actualul regim este defavorabil inițiativelor particulare.

Cu toate angajamentele internaționale asumate și cu toate declarațiile sale optimiste, referitoare la privatizare, Guvernul continuă în sectorul privat o politică discriminatorie, prin practici fiscale și birocratice, ce conduc la falimentarea majorității întreprinderilor mici și mijlocii.

PAC atrage atenția asupra impactului social negativ al unei asemenea situații. Sectorul privat a absorbit peste un milion de persoane care ar fi fost sau vor deveni șomeri, dacă actuala stare de lucruri se va prelungi. Soluționarea grabnică a a solicitărilor UNPR este un pas important pe calea refacerii în România a acelei clase mijlocii în absența căreia spiritul de inițiativă, economia de piață și, în definitiv, prosperitatea națională nu pot fi concepute.

G revă prelungită de la metrou e un caz foarte clar de nesupunere civică.

Greviștii nu neocotit cu bună-știință o hotărîre judecătorească și puțină lume s-a întrebat de ce nu a intervenit Poliția într-un conflict în care ar avea întreaga legitimitate formală. Undeva însă s-a produs o fisură. Curtea Supremă de Justiție a dat o sentință mai mult decît discutabilă. Completul de judecată, oarecum în afara uzanțelor, a simțit nevoia să-și justifice imediat hotărîrea ca și cum și-ar cere scuze că sacrifică interesele concrete ale ciforvas mii de oameni în favoarea unui interes mai general și mai abstract. Sentința s-a bazat pe faptul că greva provoacă pagube mari economiei naționale și pe considerente umanitare. Dar toată lumea a observat cu simțete cit de precară a fost argumentația administrației de la metrou. Mai mult de atît, avocatul administrației a căzut în ridicol cînd a încercat să arate cîtă suferință ar provoca greva invalizilor, care nu pot călători altfel decît cu metroul. Or, cine nu știe că metroul din București nu are lifuri pentru invalizi, că nu are rampe pentru cărucioare și că scările rulante de cele mai multe ori nu funcționează? Oricît de gravă ar fi blocarea metroului într-un oraș aglomerat cum e Bucureștiul, felul cum administrația și-a argumentat cererea de suspendare a grevei a sunat ca o hâtaie de joc. Avocatul administrației nici nu a făcut eforturi să pară convingător, și-a recitat neglijent pledoaria ca pe o obligație formală, ca și cum ar fi fost dinainte sigur că i se va da câștig de cauză. De altminteri, greviștii au declarat imediat că nu recunosc legitimitatea unei sentințe date de o justiție subordonată Guvernului. Iar de aici și pînă la nesupunere civică nu e decît un singur pas. Violenta, teoretic legitimă, a poliției e și ea pusă la îndoială. Opinia publică a fost la rîndul ei pasivă și, dacă acum doi ani aceiași greviști de la metrou erau agresati verbal de bucureștenii iritați de intruziune, acum greviștii au fost înconjurați mai curînd de compasiune. Cei de la metrou au profitat de altfel de o împrejurare prielnică. Două săptămîni la rînd, toate centralele sindicale au protestat împotriva înghețării salariilor. Într-însuși întîrziat al Guvernului a semănat mai degrabă cu un refuz. Dacă salariile bugetari-

lor vor fi indexate cu 8%, cei din societățile comerciale și din raștile autonome trebuie să aștepte ca întreprinderile lor să devină rentabile. În acest context de nemulțumire generală, greva de la metrou nu a mai indignat multă lume. Un motiv în plus pentru ca Internele să nu se amestece. Rămîne însă faptul că actul Justiției s-a dovedit inutil și că poate fi în continuare ignorat cu seninătate. Există în greva de la metrou un nucleu de anarhism, care este semnul cel mai evident că dialogul social nu funcționează. Guvernul s-a izolat în proiectele sale contabile și a încercat să limiteze exploziile sindicale prin manevrarea liderilor. La rîndul său, Guvernul locală legea atunci cînd împiedică sindicatele să-și negocieze liber contractul colectiv de muncă, în numele intereselor mari ale economiei naționale. Limitarea creșterii salariilor este într-adevăr mijlocul cel mai sigur de a controla inflația. Și e de presupus că partidele Opoziției, atunci cînd s-au pronunțat fără rezerve în favoarea revendicărilor sindicale, știu bine că fac o eroare, dar nu puteau da dreptate Guvernului astăzi, cînd ceea ce face acum e urmarea greșelilor de ieri și de alaltieri.

Așadar, Guvernul locală legea invocînd imperativele momentului, iar sindicatele încălca legea la rîndul lor atrăgînd atenția că legea este ignorată mai întîi de Guvernul însuși. Ambele părți par că întrevăd o legitimitate nouă, generînd un conflict care poate avea urmările cele mai dramatice.

Dar dacă sînt legi structurale nepotrivite pentru contextul în care sînt puse să funcționeze, există pur și simplu legi prost alcătuite, dar care produc efecte asemănătoare. Bunăoară, Legea 27, prin care comercianții care au închiriat o suprafață de teren pentru a-și instala micile magazine din armătură metalică sînt acum obligați să plătească o taxă peste puțurile lor. Taxele depășesc pur și simplu profiturile, și dacă o dată cu aplicarea taxelor se pune în practică și Legea falimentului, atunci vom asista nu la falimentarea marilor coloși industriali, ci la dispariția buticurilor. Cei care au crezut că e indecent, dacă nu cu totul imoral, să „te privatizezi”, și care au creat folclorul onestității comerțului de stat, vor putea fi mulțumiți. Iată de ce negustorii ies acum în stradă asemeni forestierilor sau siderurgistilor. Dar foarte mulți primari au existat și mai există încă să aplice o taxă care ar distruge comerțul particular. De altfel, tot ei, primarii, au fost destituiți pentru a fi emisa prea multe autorizații buticurilor. Dacă e indecent să faci comerț, e cu totul inestetic să emiți autorizații de construcție. Dar la fel cum Poliția nu s-a amestecat în greva de la metrou, tot așa multe primării se fac că nu au auzit de Legea 27. În astfel de situații, nesupunerea civică se manifestă, mai subtil, prin amănare. În fața realității vieții, legea pare oricărui minți normale absurdă. Comerțul privat, după cîțiva ani de la desființarea monopolului de stat, își află legitimitatea în propria sa dezvoltare, în faptul că a acoperit golul imens al magazinelor de stat și că a creat multe locuri de muncă. Restul e literă moartă.

ILIE SERBĂNESCU

Cu ce ne alegem din certificatele de proprietate?

A debutat runda de privatizare prin ofertă publică, organizată de Fondurile Proprietății Private (FPP). Ea este consacrată exclusiv schimbului certificatelor existente pe acțiuni la aproape 100 de societăți comerciale, desigur în limita de 30% din capitalul fiecăreia. Runda nu mai este combinată, ca până acum, cu vânzarea de acțiuni pe bani, care intră separat în atribuția Fondului Proprietății de Stat (FPS), proprietar al celorlalte 70 de procente din capitalul fiecărei societăți.

Deci posesorii de certificate pot ajunge acționari la una din societățile respective, prezentând la schimb certificatul de proprietate la sediile sau filialele desemnate ale FPP Moldova, Oltenia, Transilvania, Banat-Crișana (și, în principiu, și Muntenia, care n-a înaintat la timp dosarele necesare). Sau, după caz, la oficiile Banc Post care au fost autorizate să primească opțiunile cetățenilor. Pe un carnet de certificate se pot obține 35 de acțiuni și fiecare cetățean nu poate folosi mai mult de un carnet de certificate în cadrul unei societăți. Subscripția în opțiuni de certificate se încheie la 14 aprilie sau este oprită înainte de această dată, în momentul în care intervine eventual acoperirea cu cereri a ofertei stabilite de acțiuni (respectiv cea de 30% din totalul acțiunilor în cazul fiecărei societăți).

Oferta publică împotriva programului guvernamental

Oferta publică este o tehnică relativ larg utilizată în privatizări, prin oferirea spre cumpărare de către particulari a acțiunilor unor întreprinderi de stat. Prețul la care sînt oferite acțiunile este prestabil și fix. Deci procedura nu presupune o licitație, ci o alocare de acțiuni solicitatorilor, în funcție de anumite criterii, inclusiv și în ultimă instanță cronologică (adică după principiul „primul venit, primul servit”). În mod obiectiv însă, pentru derulare, este nevoie ca acțiunile oferite să prezinte un interes de a fi achiziționate, respectiv de a fi ale unor întreprinderi profitabile. Și despre care publicul să aibă percepția clară că sînt profitabile. Altfel, nu sînt exprimate opțiuni pentru dobîndirea acestor acțiuni. Chiar și în cazul ofertei publice în care acțiunile sînt dobîndibile contra certificate, care au fost distribuite gratuit.

Actuala rundă este indirect bruiată de menționatul program guvernamental de privatizare în masă, desfiurîndu-se sub amenințarea intrării în vigoare a legii care îl cuprinde și care a fost deja adoptată de Senat și de Camera Deputaților, urmînd doar medierea textelor și promulgarea.

Despre ce încercătură este practic vorba? Conducerea celor cinci FPP au decis recent să stabilească valoarea carnetului de cinci certificate de proprietate la 875.000 lei de la 225.000 lei. Stabilirea valorii certificatelor revine, potri-

vit legii din 1991 încă în vigoare, exact conducerilor FPP. Și această valoare se calculează împărțind suma reprezentînd 30% din capitalul societăților comerciale la numărul total de certificate emise și încă nefolosite la preschimbarea în acțiuni ale întreprinderilor. Iar din calcule a reieșit că, la prețurile și evaluările contabile actuale, este vorba de 875.000 lei.

Guvernul a sărit ca ars pentru că legea cuprinzînd programul său de privatizare prevede ca valoarea carnetului de certificate să fie de numai 25.000 lei, astfel încît grosul (adică 875.000 lei sau, mai mult, pînă la 1.000.000 lei) să reprezinte valoarea noului coupon nominaliv ce va fi emis și cu care guvernul, în scopuri politice și electorale, vrea să lase impresia că el, și nu vreunul din guvernele anterioare, îl împroprietărește pe fiecare cetățean adult al țării. Dar guvernul a trebuit să înghită gâlușca pentru că, la suma de 875.000 lei carnetul de certificate existent, s-a ajuns exact pe baza propriei hotărîri privind reevaluarea de circa patru ori în funcție de inflația a capitalului fix al societăților comerciale. Hotărîre luată tocmai pentru a justifica valoarea de circa 1.000.000 lei a couponului Văcăroiu, care ar rezulta din creșterea – ce mai contează că doar contabilă! – a capitalului societăților comerciale în funcție de inflația de la distribuirea de certificate din 1992 și pînă în prezent. De fapt, guvernul a intrat în propria capcană, întrucît, prin adoptarea hotărîrii menționate, dar întîrzierii aplicării programului său de privatizare, s-a ajuns ca reevaluarea capitalului să mărească valoarea contabilă a exact huliului de către guvern certificat existent.

Intrarea în vigoare a legii cuprinzînd programul guvernamental de privatizare ar urma să creeze o situație contradictorie, întrucît în cadrul acestuia valoarea carnetului de certificate este stabilită la 25.000 lei, în timp ce

programul de ofertă publică se derulează pe baza valorii de 875.000 lei a carnetului de certificate. Iar pe succesul acestui program se scotează tocmai datorită valorii remuneratorii atribuite carnetului de certificate, pe care se pot acum dobîndi 35 de acțiuni.

Doar de-un timbru pentru „milionul Văcăroiu“

Încercătura poate fi evitată numai prin întîrzieră medierii textelor și promulgării Legii privatizării cel puțin pînă la termenul prevăzut de încheiere a subscripției în cadrul ofertei publice.

Oricum, cei ce își epuizează certificatele din carnet în actuala ofertă publică – și deci vor apărea astfel în scriptele FPP – nu vor mai primi couponul Văcăroiu. Pe acest coupon ar putea dobîndi, desigur după distribuție, cel puțin același număr de acțiuni (35), dacă nu și mai multe, față de cele obținute actualmente pe carnetul de certificate în cadrul programului de ofertă publică.

Deci posesorii de certificate se pot grăbi într-adevăr să-și folosească certificatele existente în actualul program de ofertă publică pentru a deveni acționari. Dacă nu apucă sau pur și simplu n-o fac, vor obține cam același lucru prin programul guvernamental de privatizare, respectiv prin intermediul couponului cu care vor fi împroprietăriți în timp.

Fără a fi malițioși, merită a fi subliniat că cele cinci FPP – administratorii actuali ai proprietății cetățenilor adulți ai țării asupra a 30% din capitalul societăților comerciale – nu au distribuit deocamdată dividende adevăraților proprietari, adică deținătorilor de carnete de certificate, pentru că profitul mediu de repartizat pe certificat era cu mult sub taxele de timbru necesare pentru ca sumele de bani să ajungă la beneficiari.

O NOUĂ EMISIUNE DE ACȚIUNI LA BANCA AGRICOLĂ

AVANTAJE

Dreptul la vot în adunările generale ale acționarilor.

Dreptul de a încasa dividende.

Dreptul de a negocia la bursă.

AVANTAJE

Prețul unei acțiuni – 27.400 lei (5.000 lei valoarea nominală și 22.400 lei prima de emisiune);

Acțiunile sînt nominative și sub forma titlurilor cumulative de 5; 10; 20; 40; 50; 100 și 200 acțiuni;

Oferta publică se adresează tuturor persoanelor fizice și juridice din țară și străinătate.

FONDATĂ 1894

OFERTA PUBLICĂ

PENTRU SUBSCRIERE LA TOATE UNITĂȚILE BĂNCII AGRICOLE

BANCA AGRICOLĂ VĂ AȘTEAPTĂ!

ANDREI CORNEA

„Spontan“

Atunci cînd Curtea Constituțională a declarat ordonanța guvernamentală ce impunea o taxă de trecere a frontierei drept neconstituțională, Guvernul – cum se știe – a continuat să mențină în vigoare ordonanța în pofida deciziei Curții. Cînd, în fine, în Parlament, ordonanța nu a reușit să obțină cele 2/3 de voturi necesare răsturnării deciziei, PDSR a reintrodus taxa sub forma unui amendament la o lege privind protecția socială. Taxa a fost votată cu o majoritate simplă, dar Opoziția a anunțat că va sesiza iarăși Curtea Constituțională. Acum, dacă această instanță își va respecta mai vechea decizie, înseamnă că amendamentul va fi din nou respins, și, cum în Parlament nu va putea obține niciodată 2/3 de voturi, el va cădea definitiv. Tot acest „cerc constituțional“ nu poate avea decît o singură logică: *guvernul este decis să obțină câștig de cauză, forțînd prin presiuni directe sau indirecte o nouă decizie a Curții favorabilă lui și contrară vechii decizii.*

Prin urmare, Guvernul României, foarte interesat altminteri să fie asociat în edificarea unei „noi Europe“, care multiplică pînă la sățietate declarațiile privitoare la „statul de drept“ și la democratizare, își arată intenția limpede de a viola independența judecătorilor Curții Constituționale. El nu mai nu declară explicit că „ii va aduce la ordine“ pe acești judecători rebeli, care îndrăznesc să nu fie de acord cu tot ceea ce el dorește. Acționează însă, prin intermediul parlamentarilor săi, exact în acest sens, ca și cînd ar declara-o. Într-un fel, zăna în care un parlamentar PDSR a cerut, printr-un amendament la o lege oarecare, reintroducerea taxei, declarată deja neconstituțională, reprezintă momentul *declarației de război la adresa statului de drept.* Iar

această declarație de război vine din partea Guvernului și a partidelor ce-l formează și susțin.

Miza practică era, la drept vorbind, minoră: taxa de 15.000 lei nu-i pauperiza pe cei ce plecau în străinătate și era, desigur, cu totul insuficientă pentru a reechilibra bugetul sau a asigura ajutorul social al celor nevoiași. Efectul propagandistic rămîne și el discutabil. Or, dacă într-un caz minor Guvernul are o asemenea reacție impertinentă și cinică la adresa legii și a principiilor constituționale, la ce trebuie să ne așteptăm din parte-i în cazuri cu adevărat importante, nu numai ca principiu, ci și ca fond? Să ne mai mirăm că guvernul, după ce nu au respectat legea de organizare a Televiziunii, sînt dispuși să-l lase să moară pe Dumitru Luga, ce face greva foamei spre a face respectată această lege? Prezența unui Gabriel Liiceanu în Consiliul de Administrație al Televiziunii poate deranja monopolul absolut al Puterii asupra acestei instituții strategice, acum cînd alegerile nu mai sînt prea îndepărtate.

Iată deci situația: Guvernul României pare dispus să treacă nu doar peste legi, peste instanțele constituționale, peste independența judecătorilor, chiar peste demnitatea acestora, ci și peste cadavre.

E firesc ca, în această situație de auto-delegitimare a statului, mulți oameni să-și piardă orice interes în respectarea legii. Atunci cînd cel puternic nu face un secret din faptul că nu va respecta decît legile și deciziile judiciare care îl convin, de ce nu ar încerca și cel slab să procedeze aiudoma? Nu oricine are tăria filosofică de a respecta legea, cînd aceasta e nedreaptă și cînd guvernul, de attea ori, o încalcă. Continuarea în mod „spontan“ a unei greve a muncitorilor de la Metrou, după ce Curtea Supremă (mult mai obedientă decît Curtea Constituțională) declarase (conform unei practici aproape neîntrerupte) acțiunea de protest ilegală, arată că pentru tot mai mulți încrederea în justiție, lege și statul de drept e nulă. Iar dacă suferințele și nedreptățile lor depășesc un prag critic, ce le va mai rămîne altceva de făcut acestor oameni decît *spontaneitatea* – sau, spus pe românește, decît răzmerița?

Greva de la metrou

• **Miercuri 29.03.1995.** Metroul a circulat normal. Totuși, spre seară, câteva sute de salariați au anunțat continuarea grevei și au cerut demisia directorului general al RA Metrorex, Octavian Udriște.

• **Joi 30 martie.** S-a declanșat o grevă spontană. Metroul nu circulă. Octavian Udriște promite creșterea salariilor, dar greviștii ocupă stațiile de metrou și tunelele, obligînd dispecerii să întrerupă tensiunea pe toate magistralele.

• **Vineri 31 martie.** Octavian Udriște nu a ajuns la nici un rezultat în discuțiile cu Guvernul. Guvernul a aprobat bugetul RA Metrorex, în valoare de 32,1 miliarde, față de 35,5 miliarde solicitate. Greviștii au petrecut o altă noapte în stațiile de metrou.

• **Sîmbătă 1 aprilie.** Guvernul i-a somat pe greviști să părăsească stațiile pînă la ora 12.00. Aceștia erau pregătiți să se baricadeze în tunele în cazul unei acțiuni în forță. Nu a fost cazul. RA Metrorex îl amenință pe salariați cu desfacerea contractului de muncă. Directorul general nu s-a prezentat în fața greviștilor.

• **Duminică 2 aprilie.** Ion Rădoi, liderul USLM, dezmințe implicarea sindicatului în greva spontană declanșată de salariați. Octavian Udriște a afirmat că nu vor fi negocieri în vederea stabilirii bugetului, indexarea salariilor fiind de cel mult 17.500 lei, față de 27.000 lei ceruți de salariați. La ora 18.00 au început negocierile dintre RA Metrorex și greviști, sub medierea secretarului de stat în Ministerul Transporturilor, Tudor Florescu. Negocierile au eșuat, RA Metrorex oferind o creștere a salariilor cu 55.000 lei, sumă în care este inclusă și indexarea acordată de Guvern începînd cu 1 aprilie. Salariații sînt fermi: creșterea salariului cu 73.500 lei.

• **Luni 3 aprilie.** Ion Rădoi anunță amînarea negocierilor. Greviștii continuă să ocupe stațiile și tunelele. Situația a rămas neschimbată în tot restul zilei.

• **Marti 4 aprilie.** Ion Rădoi, liderul USLM, a fost numit de ministrii Octavian Partenie și Aurel Novac. Aceștia au promis că se vor implica în rezolvarea situației de la metrou. La ora 17 urmează să aibă loc noi negocieri între administrația RA Metrorex și USLM, la sediul sindicatului. Liderii sindicali sînt decisi să „negocieze cu disponibilitate“. Rezultatele negocierilor vor fi comunicate salariaților, aceștia urmînd să decidă dacă greva va continua. Un răspuns decisiv este greu de anticipat. (EMANUEL NEACȘU)

1995
5-11 aprilie

Catastrofa aviatică de la Balotești

Vineri 31 martie 1995, aeronava Airbus A310 „Muntenia“, ce se îndrepta spre Bruxelles, s-a prăbușit lângă comuna Balotești la ora 9.11, la doar 4 minute de la decolare. În accident și-au pierdut viața 61 de persoane, dintre care 51 erau pasageri (33 belgieni, 3 americani, 10 români, 1 francez, 1 olandez, 2 spanioli și 1 thailandez). Echipajul avionului era alcătuit din 10 persoane: Ilie Bătănoiu – comandant, Ionel Stoi – copilot, Lucreția Pop, Adriana Comeagă, Victoria Balănescu, Daria Bucur, Carmen-Livia Munteanu, Doina Juroovan, Simona-Carmen Istodor și Constantin Buză.

Modul în care a dispărut aeronava „Muntenia“ de sub controlul radarelor și declarațiile marturilor oculare sugerează teza unei posibile explozii în aer. Specialiștii de la Departamentul Aviaticii Civile, în urma constatărilor de la locul dezastrului, afirmă că nu mai în urma unei explozii în zbor putea rezulta o asemenea firmitare a aeronavei. Un alt indiciu care poate sprijini teoria exploziei este răspîndirea resturilor aeronavei pe o arie foarte largă (2 kilometri).

Unii specialiști ai firmei Airbus, dar și ziariștii belgieni ajunși la fața locului, au susținut ideea că avionul „Muntenia“ s-a prăbușit dintr-o greșală de pilotaj (idee pe care directorul general al Tarom, Nicolae Brutaru, a exclus-o din capul locului). Pînă la tragedia de la Balotești au mai existat alte 12 accidente în care au fost implicate aparatele de zbor Airbus. Nu trebuie uitate cele două incidente în care o altă aeronavă A310 aparținînd firmei Tarom s-a aflat la cîteva momente de o catastrofă.

Ambasadorul Franței la București a primit un telefon anonim prin care era revendicat dezastrul aerian de la Balotești. Asistența tehnică a aparatelor Airbus achiziționate de Tarom este efectuată de compania Swissair, ai cărei specialiști verificaseră timp de două ore avionul „Muntenia“, care urma să plece în cursă la Bruxelles, după ce sosise de la Bangkok.

Adevărul despre tragicul eveniment de la Balotești îl vom cunoaște după decodificarea cutiilor negre (care au fost recuperate) ce conțin convorbirea din cabina pilotilor și peste 400 de parametri tehnici ai avionului.

La 3 aprilie a fost trimis spre difuzare primul comunicat oficial al comisiei de anchetă ce se ocupă de acest caz. În finalul comunicatului se afirmă că la impactul cu solul aeronava a avut o viteză foarte mare. (RĂZVAN BUTARU)

MARTI 28 MARTIE

• **Coaliția guvernamentală va revizui Ordonanța 1/1995**

Liderii partidelor guvernamentale au hotărît modificarea unor amendamente din Ordonanța 1/1995 privind limitarea creșterii salariilor în regiile autonome, ordonanță care a generat în ultimul timp numeroase mișcări revendicative. Se speră să se accentueze caracterul de frîn împotriva inflației al acestui act normativ.

• **Ion Iliescu primit de Papa**

Venind dinspre Tirana, președintele Ion Iliescu a fost primit la Vatican de către Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea. Convorbirile purtate au abordat deosebi chestiunea referitoare la retrocedarea bunurilor Bisericii Greco-Catolice.

MIERCURI 29 MARTIE

• **CDR vrea să guverneze fără PDSR**

Într-un comunicat de presă, Emil Constantinescu precizează că „în prezent nu există contacte între CDR sau partidele componente și PDSR, privind participarea la guvernare.“

• **Ministerul Turismului cere înlocuirea parlamentarilor membrii AGA**

Ministerul Turismului a transmis o scrisoare către FPS în care cere ca din Consiliile de Administrație ale societăților comerciale din turism să facă parte doar specialiști. Ministrul Dan Matei Agaton nu este de acord cu participarea parlamentarilor, în calitate de membri, la AGA din Turism.

JOI 30 MARTIE

• **Întîlnire a Alianței Civic-Liberale**

În absența PAC, reprezentanții PNL, PNL-CD și PL '93 nu au desfășurat protocolul Alianței Civic-Liberale (AC-L), așteptînd ca acesta să fie „eliminat prin desuetudine“.

• **PAC nu vede o alianță PDSR-CDR**

În cadrul conferinței de presă a PAC, Nicolae Manolescu a arătat că nu crede posibilă o înțelegere, eventual o alianță, între PDSR și CDR, deoarece partidul de guvernămînt nu pare dispus să împartă puterea cu nimeni. PAC nu mai participă la ședințele AC-L, întrucît PNL a invitat la acestea și reprezentanți ai grupurilor desprinse din PAC și PL '93, lucru ce dovedește neolialitate politică.

VINERI 31 MARTIE

• **Guvernul indexează veniturile populației**

Executivul a aprobat cîteva hotărîri referitoare la indexarea veniturilor populației. Astfel, de la 1 aprilie salariile personalului bugetar se indexează cu 8%, pensiile cu 10%, bursele elevilor și studenților cu 12%. Salariul de bază minim brut pe țară s-a majorat la 75.000 lei.

• **PDSR acuză Opoziția de susținerea mișcărilor sindicale**

Președintele executiv al PDSR, Adrian Năstase, a afirmat în cadrul Biroului Executiv Central al partidului că recentele acțiuni sindicale fac parte dintr-un plan bine elaborat, ce are ca finalitate provocarea unei crize generale. Năstase crede că blocajul lucrărilor Parlamentului și orcheștrirea grevelor și mișcărilor sindicale sînt elemente care construiesc criza politică.

Rubrică realizată de
RALUCA STROE-BRUMARIU
și MARIAN CHIRIAC

Adevărul literar și artistic,
nr. 263

- Din „Cartea neagră a Securității“: Declarația lui Iovanache A.E. Ion (Vinea), privitoare în „căderea în greșală“ a lui Dumitriu Petru; Maria Tânase – spion dublu anglo-german
- Cătălina Bozoianu: „Am primit telefoane și anonime de o violență suburbană“
- Magda Mihăilescu: La Paris, „războiul în dantele“
- Pompiliu Marcea: un spirit aristocrat cu suflet „pandur“ – de C. Stănescu
- „Raiul și bățul“ de Cornel Radu Constantinescu

PARLAMENT

**Profitind de retragerea
Opozitiei, majoritarii au votat
Codul Penal in doua zile**

Luni 27 martie, atit la Senat cit și la Camera, parlamentarii alesi pe listele CDR au declarat grevă parlamentară în semn de solidaritate cu Dumitru Iuga.

Profitind de această retragere, Senatul (adică coaliția majoritară) a reușit să voteze în numai două zile – marți 28 și miercuri 29 martie – proiectul de modificare a Codului Penal, respins în sesiunile trecute de deputați. Fără a fi intrunit evorului, au fost adoptate articole pentru combaterea căror Opoziția și presa au cheltuit anul trecut multă energie: pedepse de la 3 luni la 3 ani închisoare pentru insulta sau calomnia prin preșă, homosexualitatea (închisoare de la 1 la 5 ani, dacă fapta este săvârșită în public sau produce scandal public). Senatorii arcului guvernamental au hotărât că defăimarea țării constituie și ea infracțiune și că va fi pedepsită cu închisoare de la 1 la 5 ani. Propunerea UDMR de a se include la articolul respectiv un amendament care să prevadă pedepșirea celor ce defăimează minoritățile a fost respinsă. Pentru ofensă adusă autorităților publice, pedepsa poate merge până la 10 ani de condamnare. O dispută ceva mai aprinsă a stîrnit articolul prin care se interzice arborarea pe teritoriul României a drapelului unui alt stat, sau intonarea unui alt imn decît cel național. UDMR, direct vizată de articolul în cauză, s-a opus adoptării lui – evident, fără nici un rezultat.

**Deputații au dat câștig de cauză
chiriașilor**

Marți dimineața, la Camera Deputaților, grupurile parlamentare au purtat negocieri pe marginea Legii caselor naționalizate. Dacă Opoziția s-a arătat dispusă să renunțe la principiul restituirii integrale, încercînd să obțină măcar restituirea unui apartament, PSDR, în schimb, n-a acceptat nici o concesie.

Miercuri, deputații PSDR, PUNR, PRM și PSM au impus prin vot primele articole din lege în varianta guvernamentală. Singura modificare admisă a fost ca de măsurile reparatorii să poată beneficia nu numai moștenitorii legali ai proprietarilor, ci și cei testamentari. În rest, nenumăratele amendamente ale Opoziției, ce vizau o parțială îmbunătățire a prevederilor legii, au fost respinse unul după altul. Articolul 2, în forma adoptată de deputați, prevede restituirea cite unui singur apartament foștilor proprietari, dar numai în cazul în care aceștia îl ocupă în calitate de chiriași sau dacă este liber. Pentru restul imobilelor, proprietarul va primi despăgubiri. Dacă sînt liberi sau sînt locuite de foștii proprietari, apartamentele trecute în proprietatea statului pentru care s-au primit despăgubiri se vor restitui. Redobîndirea dreptului de proprietate se va face numai cînd proprietarii vor restitui suma primită ca despăgubire, reactualizată în funcție de inflație. Apartamentele pentru care nu mai există proprietari și nici moștenitori în viață vor fi vindute cu prioritate chiriașilor.

**Printr-un șiretlic, Guvernul
reinstituie taxa de trecere a
frontierei**

Cu 137 de voturi pentru și 104 împotriva, majoritatea din Camera Deputaților a reușit marți 28 martie să impună un amendament la Legea privind ajutorul social, care prevede reintroducerea taxei de trecere a frontierei, în ciuda protestelor Opoziției.

Taxa este de 15.000 lei pentru fiecare ieșire din țară și de 5.000 lei pentru micul trafic de frontieră, și este instituită pe o perioadă de 1 an.

Opoziția a anunțat deja că va sesiza din nou Curtea Constituțională asupra neconstituționalității acestei prevederi.

RALUCA STROE-BRUMARIU

Solidarizări**Societatea civilă, sindicate**

● **16 martie** – Alianța Civică: „Sistem îngrijorător de starea foarte gravă a sănătății domnului Dumitru Iuga, președintele Sindicatului din Radio și Televiziune, aflat în 15-a zi de greva foamei și intrat, începînd de azi, 16 martie 1995, în izolare totală.”

● **29 martie** – Sindicatul „Meteo” și Sindicatul Liber din Institutul Național de Meteorologie și Hidrologie. Ca expresie a acestei solidarizări, Institutul Național de Meteorologie și Hidrologie a refuzat să ofere Televiziunii prognoza meteo în scara zilei de 28 martie a.c.

● **29 martie** – PROPACT (Sindicatul Național al Tărășinilor Române)

● **29 martie** – Federația Sindicatelor din Poșta Română organizează pichete de protest, formate din 20-35 persoane, în fața TVR.

● **29 martie** – Asociația Luptătorilor în Revoluția din Decembrie 1989

● **30 martie** – Blocul Național Sindical

● **30 martie** – Asociația Foștilor Detinuți Politici – Prahova, Vrancea

● **30 martie** – Federația „Sigol” – Serviciul Public, din cadrul CNSLR-Frăția, organizează pichete de protest la intrarea Televiziunii.

● **30 martie** – Uniunea Foștilor Detinuți Politici din România – cu sediul la Geneva

● **30 martie** – Sindicatul liber din „Policor” SA.

● **30 martie** – Federația Sindicatelor Libere din Societățile Comerciale Agricole cu capital de stat „Agrostar”

● **30 martie** – Asociația „Solidaritatea Universitară”

● **30 martie** – Uniunea Mondială a Românilor Liberi – Filiala Română

Partide**PAC**

Partidul Alianței Civice își manifestă îngrijorarea cu privire la situația critică în care se află domnul Dumitru Iuga și se arată solidar cu el în lupta pentru respectarea voinței salariaților din TVR.

Nicolae Manolescu

PNL-CD

Participanții la Congresul Partidului Național Liberal-Convenția Democratică, își exprimă solidaritatea cu dl. Dumitru Iuga, aflat în greva foamei pentru a obține democratizarea Televiziunii.

Nicolae Cerveni, 26 martie 1995

UDMR

Ne îngrijorează starea de sănătate a liderului Sindicatului Liber din Televiziune, Dumitru Iuga. Credem că trebuie făcute toate demersurile pentru a-i salva viața.

Grupul parlamentar al UDMR din Camera Deputaților, 27 martie 1995

PD (FSN)

Constatînd că protestul ferm al mării majorități a angajaților TVR a rămas fără nici un ecou, ca și situația limită în care a ajuns dl. Dumitru Iuga, Partidul Democrat își exprimă deplina solidaritate cu acțiunea sindicalistilor.

Biroul de presă, 24 martie 1995

PNL

Consiliul de Coordonare al Municipiului București al PNL este alături de dl. Dumitru Iuga, președintele SLTVR, în acțiunea sa grevistă.

Sector 1 – Adrian Oghină, președinte; Sector 2 – Constantin Piervu, președinte; Sector 3 – Mircea Cropraga, președinte; Sector 4 – Laura Buzescu, președinte; Sector 5 – Mihail Caramiulescu, președinte; Sector 6 – Adrian Bădiță, președinte.

4 aprilie 1995

Primăria sector 4 București

Consilierii alesi ai sectorului 4, semnatori ai prezentului comunicat, se declară solidari cu acțiunea grevistă a d-lui Dumitru Iuga, președintele SLTVR. Considerăm lupta dumșeului pe deplin justificată, deoarece informarea corectă a opiniei publice este un drept inalienabil al tuturor cetățenilor acestei țări.

Laura Buzescu (PNL); Adriana Dumitrescu (PNTCD); Emilia Neamtu (PER); Mioara Seiceanu (PAC); Emilian Zamfir (PNTCD); Adrian Cristea (PL '93); Marcel Stancu (Independent); George Scărlătescu (Independent);

În spațiul politic, evenimentul central al acestei săptămîni a rămas criza din Televiziune. Pe parcursul ei, s-au manifestat nenumărate solidarizări cu revendicările SLTVR și ale liderului său, Dumitru Iuga, aflat în continuare în greva foamei. Au intrat pe rînd în greva foamei 41 de angajați la Televiziuni, au intervenit diplomați, organizații internaționale de presă, sindicate, asociații civice, partide. Parlamentarii alesi pe listele

Consantin Dănilă (Independent); Radu C. Rădulescu (Grupul politic liberal); Gabriela Anton (PSDR); Oliviu Dobre (PNTCD); Ion Putureanu (PUD).

CDR

Am hotărît că, pînă la ieșirea din greva foamei a domnului Dumitru Iuga, să nu mai particip la nici unul din programele celor două canale aparținînd Societății Naționale de Televiziune. Această atitudine nu este îndreptată împotriva vreunui realizator sau emisiune anume, ci este un protest împotriva cinismului și arroganței cu care actuala majoritate parlamentară nesocotește regulile democrației.

Emil Constantinescu, 4 aprilie 1995

Solidarizări internaționale

Președinții celor două Camere ale Parlamentului României, Adrian Năstase și Oliviu Gherman, au primit, din partea însărcinatului cu afaceri al Franței a.i. la UE, o scrisoare cu valoare de avertisment:

Domnule Președinte,

Ambasadorii țărilor membre și delegația Comisiei Uniunii Europene urmăresc cu mare interes dezbaterile din ședința consiliilor reunite ale celor două Camere Parlamentare care se ocupă de mass-media, asupra recomandărilor pe care le vor face Parlamentului în privința votării candidaților pentru Consiliul de Administrație al Televiziunii; aceștia sînt deosebit de îngrijorați de starea de sănătate a domnului Dumitru Iuga, președintele SLTVR și co-președinte al Comisiei partitare din Societatea Română de Televiziune, care se află, de la începutul acestei luni, în greva foamei.

Se estimează că acțiunea co-președintelui Comisiei partitare privește o chestiune vitală pentru o adevărată democrație, raportată la legea 41/1994, care subliniază necesitatea asigurării pluralismului, exprimării libere a ideilor și opiniilor, liberei comunicări și independenței informațiilor în cadrul programelor.

Ambasadorii statelor membre și Delegația Comisiei Uniunii Europene speră să vă facă părtaş la preocuparea lor asupra acestei chestiuni și speră că, sub înalțul dumneavoastră patronaj, reprezentanții alesi de poporul român vor ști să acționeze în conformitate cu obiectivele și spiritul legii, în interesul României și al locului său în rîndul UE.

Lionel Majeste Larrouy, Chargé d'affaires de France a.i., București, 22 martie 1995

Reamintim ambasadorii UE: S.Exc.M. Andrew Philip Foley Bache (Anglia); S.Exc.M. Christos Alexandris (Grecia); S.Exc.M. Antonio Ortiz (Spania); S.Exc.M. Timo Koponen (Finlanda); S.Exc.Dr. Anton Rossbach (Germania); S.Exc.M. Constantino Ribeiro Vaz (Portugalia); S.Exc.M. Ignace van Steenberghe (Belgia); S.Exc.Mme. Monique Frank (Țările de Jos); S.Exc.M. Flemming Mørch (Danemarca); S.Exc.M. Paul Ullmann (Austria); S.Exc.M. Ragnar Angeby (Suedia); S.Exc.M. Giuseppe De Michelis di Sloughello (Italia); S.Exc.Mme. Karen Fogg (sef al delegației UE).

● **Joi 30 martie**, Ambasadorul Franței, dl. Bernard Boyer l-a vizitat pe Dumitru Iuga.

● **Vineri 31 martie**, în cursul audierii pe care a avut-o la Vatican, președintele Iliescu a fost întrebat de către Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea despre starea sănătății lui Dumitru Iuga.

Biroul de presă al M.S. Regele

Majestatea Sa își exprimă solidaritatea cu suferința pe care acest fruntaș sindicalist și-o asumă, în numele principiilor fundamentale ale democrației. Poporul român ține la respectarea libertății sale și cere o televiziune a cărei independență îi va inspira încredere.

De aceea, Majestatea Sa face un apel solemn atît majorității cît și vînzătorilor guvernului cît și parlamentului, pentru ca voința liber exprimată prin votul salariaților să fie respectată. Și unii și alții nu au decît de cîștigat din ascultarea și înțelegerea mesajului pe care îl adresează Dumitru Iuga. Onoarea și reputația României sînt în joc.

30.03.1995

Opinia Puterii**29 martie**

PUNR a cerut demisia comisiilor pentru cultură, artă și mass-media ale Parlamentului „pentru întîrzieră deliberată a numirii membrilor Comisiilor de Administrație ale TVR”.

31 martie

Președintele Ion Iliescu a apreciat drept „un abuz” greva foamei la care a recurs liderul SLTVR. „Grevă foamei reprezintă un element de presiune care infirmă practica democratică”, crede șeful statului.

CDR au intrat și ei în grevă pentru o televiziune liberă. Răspunsul Președinției și al partidului de guvernământ, concretizat în votul de marți 4 aprilie, dovedește că de departe merg cei care conduc acum România, pentru a păstra monopolul puterii.

Convoacate în procedură de urgență, joi 30 martie, Camerele reunite ale Parlamentului au încercat să găsească o rezolvare a crizei din Televiziune. Alți în comisiile de cultură cit și în Birourile Permanente se ajunseseră la un blocaj: PDSR și aliații săi au încercat să-și impună propunerile – refacerea alegerilor în Televiziune sau votarea listei pe care figurează Paul Soloc ca reprezentant al Televiziunii. Opoziția a venit cu o contrapropunere: declararea unui loc vacant în Consiliul de Administrație și scoaterea lui la concurs. Soluția Opoziției s-a izbit însă de refuzul categoric al majorității. Nici plenul celor două Camere nu a dat joi o rezolvare spinoasei probleme din Televiziune. După 5 ore de dezbateri, când se conturaseră trei propuneri ce urmau a fi supuse votului, dl. Năstase s-a văzut nevoit să suspende ședința din lipsa de... parlamentari. Dl. Dumitru Iuga se pregătea să încheie o lună de grevă a foamei.

Majoritatea și Opoziția s-au acuzat reciproc de a fi acceptat încălcarea repetată a legii și compromisiul politic. Totul a început cu neprezentarea la timp a dosarelor de către candidații aleși pe listele SLRTV și s-a încheiat cu firgul propus de PDSR și acceptat de unii membri ai Opoziției (printre care Gabriel Tepelea, Ștefan Radof, Rada Istrate) privind înlocuirea lui Gabriel Liiceanu cu Paul Soloc – au susținut parlamentarii arcului guvernamental.

Ilegalitatea a început o dată cu adăugarea pe lista de candidați din partea TVR a patru nume suplimentare față de candidații aleși pe listele SLRTV, afirmă Opoziția. Dumitru Popa este cel care a comis ilegalitatea, iar Birourile Permanente au acceptat-o.

Prin vocea deputaților Floarea Calotă și Martian Dan, PDSR a cerut repetarea alegerilor în Televiziune și Radio și participarea la vot numai a personalului de specialitate. Mai mult, ei au propus ca noii candidați să fie aleși din rândurile personalului de specialitate. Majoritarii știu bine că soluțiile propuse de ei echivalează cu condamnarea la moarte a lui Dumitru Iuga. Dar când nu au băjocorit gestul dl-ului Iuga, vorbitorii majorității au pretins că răspunderea pentru ce va urma

revine în întregime Opoziției. Accasta – au spus ei – încearcă, prin intermediul lui Dumitru Iuga, să-și impună oansenii în Televiziune.

Luni, parlamentarii Opoziției – mulți purtând banderole pe care scria „Solidar cu Iuga” – au părăsit dezbaterile privind Consiliul de Administrație al TVR. Înainte însă ca Opoziția să plece din sală, dl. St. Aug. Doinaș a dat citire unei declarații care anunța retragerea grupurilor parlamentare ale PNTCD, PD, PSDR, PAC, UDMR, PL '93, PNL-CD de la un vot ce ar consfinți o ilegalitate. În declarație se cerea președintelui Iliescu să vegheze la respectarea legii și a Constituției, Parlamentarii PD au rămas la discuții, părăsind sala doar înaintea votului.

Singurul lucru care a împiedicat pentru citiva ore adoptarea soluției dorite de PDSR a fost neînținerirea cvorumului. St. Cazimir a cerut să se renunțe la invocarea

Votul coaliției majoritare a spulberat candidații Opoziției și ai SLRTV

numelui lui Dumitru Iuga: „Nu știu dacă Iuga este un martir sau un impostor” Cu aplauze a fost primit și discursul sfidător și incoerent al lui C.V. Tudor. El a vorbit despre terorism sindical, l-a băjocorit pe Dumitru Iuga și a declarat că se va opune ca Europa Liberă să ocupe „mine-poimine” postul de televiziune.

După o pauză de consultări, dl. Călin Anastasiu (Grupul liberal) a venit cu o propunere surprinzătoare: refacerea în întregime a listelor de candidați pentru Consiliile de Administrație ale Radioului și Televiziunii. Deputatul liberal a afirmat că propunerea este susținută și de SLRTV cu condiția ca viitorii candidați să nu fie afiliați politic. Majoritarii au respins oferta de ultimă oră a Opoziției. Soluțiile rămase în discuție au fost: 1. validarea listelor de candidați pentru cele două Consilii de Administrație votate în comisii; 2. refacerea alegerilor numai în Televiziune

și 3. declararea unui loc vacant pentru care să se organizeze alegeri în TVR.

Sfidând legea, Opoziția parlamentară și vointa salariaților din Televiziune și Radio, coaliția majoritară a optat marți (când Dumitru Iuga se afla în cea de-a 33-a zi de grevă a foamei) pentru cea mai cinică dintre soluții: validarea listelor de candidați pentru Consiliile de Administrație ale celor două instituții. În sală se aflau numai parlamentarii PDSR, PUNR, PRM, PSM și PDAR (pentru a avea cvorum – erau prezente 248 de parlamentari – partidele de guvernământ și-au convocat până și miniștrii-parlamentari). Astfel, Puterea a reușit să impună refacerea alegerilor în Televiziune și în Radio (pentru un loc). Dintre candidații pentru Consiliul de Administrație al Televiziunii au fost respinși: Vartan Arachelian (propus de PNTCD), Radu F. Alexandru (PD), Stere Gulea (PAC), Mircea Hamza (PRM), Gălfalvi Zsolt (minorități naționale), Paul Dobrescu (Președinție), N.C. Munteanu (candidatul TVR, cu 16 voturi pentru), Paul Soloc (61 voturi pentru). La Radio au fost respinși Alexandru Bertzi (PL '93), Genan Bolat (minorități), Valeriu Negru (PD) și Eugen Preda (candidatul Radiodifuziunii). Singurul candidat al Opoziției care a reușit să adune voturile necesare validării este candidatul Radiodifuziunii, singurul Stan (propus de PNTCD). În schimb, PDSR, PUNR, PSM și Guvernul și-au votat toți candidații: Miron Dumitru, Pivniceru Constantin, Tudor Dumitru Savu (PDSR), Băciut Nicolae (PUNR), Dorin Suciu (Executiv) – la Televiziune și Alexandru Andrei, Tudor Călineanu, Dionisie Sincan (PDSR), Alexandru Anghel (PUNR), Grigore Vieru (PSM), Dumitru Popa (Guvern), Marius Guran (Președinție), Ilic Mihai (Radiodifuziune) – la Radio. La votarea listei pentru Consiliul de Administrație al Radio a participat și grupul PL '93 plus PAC.

Dl. Martian Dan, președintele de ședință, a anunțat că pentru locurile rămase vacante ca urmare a acestui vot se va relua procedura de desemnare și audiere și a sugerat că ar trebui modificată metodologia de alegere în Televiziune și Radio, pentru a nu se mai ajunge la noi blocaje. După 9 luni de discuții, audieri, voturi, compromisiuri și scandaluri s-a ajuns practic înapoi la punctul de pornire.

Nu mai că, de data aceasta, Opoziția a pierdut un atu important în comisie. Ea nu mai poate obliga Puterea la negocieri, PDSR aflându-se deja cu sacii în căruță. Mai puțin în privința scrutinului din Televiziune, unde lucrurile depind acum numai de angajații instituției. (R.S.-B.)

Salariații din SLTVR care au declarat greva foamei în semn de solidaritate cu Dumitru Iuga începând cu data de 28.03.1995:

Boștină Maria (regizor montaj); Bărbescu-Iancu Nicoleta (regizor de studio); Burcă Dumitru (cameraman); Constantinescu Florea (tapițer); Cojocaru Marian (tapițer); Căciulescu Liviu (electrician); Chivu Cătălin (electrician); Tilea Stelian (mașinist); Ponoavă Gheorghe (tapițer); Roșianu Ilie (redactor); Dumitrescu Corina (cameraman); Frățilă Marin (tapițer); Zorio Cristian (inginer de sistem); Parchișanu Daniel (inginer de sistem); Radu Petre (recuziter); Șchiopu Ion (electrician); Soare Tudor (electrician); Băbeanu Alexandru (tapițer); Ostrovschi Nicolae (tapițer); Georgescu Ovidiu (tapițer); Marian Doina (operator fonotecă); Bălan Victor (electrician); Iordache Denis (inginer); Pîrvu Emilian (maistru sunet); Chivu Victor (electrician); Voitiș Ioan (tehnician studiouri); Popescu Aurelian (electrician); Doru Lemac (tehnician emisie MGS); Radu Barbu (tehnician emisie MGS); Zamfir Olimp (tapițer); Dumitrescu Valeriu (tapițer); Popescu Cristina (scenograf); Angelescu Dan (ing. instalații tehn.); Istrate Roxana (regizor studio); Crăciun Carmen (operator studiouri); Ivan Lucian (cameraman); Staicu Ioan (tehnician emisie); Martiniuc Constantin (redactor); Chiriță Victor (redactor); Cristescu Paula (tehnician video studiouri); Bugiu Nicolae (electrician); Stoica Cristian (cameraman); Drimala Georgeta (redactor). Reamintim că și Matei Brătianu, lider al Federației Sindicatelor din Poșta și Telecomunicații, continuă greva foamei. **Și-au anunțat intenția de a adopta aceeași formă de protest și solidaritate următoarele persoane:** Lupu Beatrice (redactor); Ciobanu Georgeta (redactor). **Situația salariaților aflați în greva foamei la 03.04.1995:** Brătescu Iancu Nicoleta (regizor de studio), la recomandarea medicală este nevoită să părăsească după 5 (cinci) zile această formă de protest; Boștină Maria și Burcă Dumitru – a 7-a zi (28.03–03.04); Dumitrescu Corina, Tilea Stelian, Roșianu Ilie – a 6-a zi (29.03–03.04); Bălan Victor și Marian Doina – a 5-a zi (30.03–03.04); Doru Lemac, Radu Barbu, Popescu Cristina, Angelescu Dan, Istrate Roxana, Ivan Lucian, Staicu Ioan – a 4-a zi (31.03–03.04).

ULTIMA ORĂ

După votul din Parlament, la ora 17.00, în Televiziune circulau, neoficial, niște liste în care se cerea salariaților opțiunea cu privire la propunerile inițiale înaintate către Parlament de SLTVR. Menționăm că listele nu erau emise de SLTVR, care dăduse, pînă în acea oră, numai următorul comunicat:

Comunicat de presă

În legătură cu Hotărârile Parlamentului României din 4 aprilie 1995, privind procedura de numire a noilor Consilii de Administrație ale Societății Române de Televiziune și Societății Române de Radiodifuziune, Sindicatul Liber din Radio și Televiziune declară, în numele personalului pe care îl reprezintă (2.070 salariați din 2.900 în Televiziune și 1.490 din 2.600 în Radiodifuziune):

1. Nici una din cauzele care au generat acțiunile de protest ale Sindicatului Liber RTV nu au fost soluționate:
– Noile Consilii de Administrație nu au fost instalate;
– Cu excepția domnului Ilic Mihai, candidații personalului, desemnați prin scrutin legal, corect și democratic la 25 iulie 1994, nu au fost numiți în noile Consilii de Administrație.

2. Hotărârile Parlamentului sînt de natură politică și nu exprimă interesul public, ci interesele de partid ale arcului guvernamental. În acest fel, Parlamentul încalcă spiritul Legii 41/1994 în ansamblul ei (independența și

echidistanța serviciilor publice de Radio și Televiziune).

3. Intrucît numirea celor 14 membri ai Consiliilor de Administrație (9 la Radiodifuziune și 5 la Televiziune) a fost acoperită printr-o procedură legală, Sindicatul Liber recunoaște legitimitatea nominalizărilor respective.

În această situație, SLRTV nu consideră conflictul închis și își continuă acțiunile de protest.

Totuși, pentru atenuarea tensiunilor existente, Sindicatul își declară disponibilitatea de a-și suspenda acțiunile de protest dacă Parlamentul oferă următoarele garanții:

a) Hotărăște un termen limită pentru completarea locurilor rămase vacante și instalarea în funcție a noilor Consilii de Administrație;

b) Declară că nu va comite și nu va îngădui nici un fel de ingerință și discriminare în procedura de desemnare a candidaților personalului de specialitate al Societăților Publice de Radio și Televiziune, a cărei legalitate a fost recunoscută astăzi, 4 aprilie, în Parlament.

Solidar cu acțiunile Sindicatului Liber, Dumitru Iuga a hotărît să continue greva foamei pînă la obținerea acestor garanții.

În aceste condiții, e posibil să fie propuși alți candidați, dar SLTVR cere în mod expres ca electoratul din Radio și Televiziune să fie același ca la ultimele alegeri, nu numai redactorii și realizatorii de emisiuni. Reamintim că legea dă drept de vot „personalului de specialitate”, adică „personalul care redactează, elaborează, coordonează emisiuni sau programe sau participă direct sau indirect la realizarea lor”. (L.T.)

Pagini realizate de RALUCA STROE-BRUMARIU, LAURA TOMA, CEZAR PAUL-BADESCU și CLAUDIU LIVIU BALAS

20 martie • Citeva mii de studenți încep la Chișinău un miting de protest împotriva deciziei Ministerului Învățământului, din 18 martie, de a suspenda cursul de Istorie a Românilor în instituțiile preuniversitare și universitare. Studenții au mai cerut majorarea burselor și a salariilor cadrelor didactice.

21 martie • Protestul se întindește. Grupul studenților din Piața Centrală din Chișinău atinge cifra de aproape 10.000 de persoane. Manifestanții blochează traficul în centrul capitalei, scandând lozinci ca: „România e limba noastră oficială” și „Noi sintem români”. „Demonstrația studenților este regizată din umbră de forțe politice care nu doresc stabilitatea țării”, declară viceprim-ministrul Grigore Ojog.

22 martie • Într-un comunicat, Frontul Popular Creștin Democrat (FPCD) arată că protestele „demonstrează voința tinerei generații de a se opune agresiunii clasei guvernante împotriva procesului de renaștere națională a românilor basarabeni”. Procurorul General al Moldovei, apreciind că „a fost violată legea”, a avertizat că se vor lua măsuri administrative și vor fi calculate pagubele provocate de încălcarea ordinii publice.

23 martie • Ministrul Învățământului din Republica Moldova a declarat că disciplina „Istoria Românilor” va fi studiată în continuare în instituțiile de învățământ. Printr-un comunicat de presă, Liga Studenților din Universitatea București își exprimă solidaritatea cu studenții, liceenii și profesorii din Chișinău.

29 martie • Participanții la greva generată de decizia la Chișinău de studenți, profesori, elevi, muncitori, țărani și funcționari au adresat un apel Consiliului European, Federației Internaționale „Helsinki” pentru Drepturile Omului, precum și altor organisme internaționale. Documentul reprezintă un protest față de încălcarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova, condamnat în primul rind politica de „genocid spiritual” promovată de autoritățile de la Chișinău, orientată împotriva populației românești. Speculațiile privind implicarea Ambasadei României la Chișinău în acțiunile de protest ale elevilor și studenților din Republica Moldova sînt „absurde și nu corespund realității”, consideră MAE român.

30 martie • Președintele Mircea Snegur se întâlnește cu liderii greviștilor. În aceeași zi, șeful statului a dat publicității două decrete – unul pentru a institui un moratoriu privind limba, literatura și istoria studiată în școli, al doilea pentru formarea unei comisii speciale care să negocieze cu greviștii. În zilele următoare, Mircea Snegur evită să introducă propunerile legislative în dezbaterile Parlamentului.

3 aprilie • Manifestația studenților de la Chișinău intră în a 15-a zi.

MARIAN CHIRIAC

• După 31 august 1989, cînd fostul Soviet Suprem al RSS Moldovenești, conștrins de evenimente, a adoptat *Legea cu privire la limba de stat și grafiă latină*, în școlile și instituțiile de învățămînt superior din Moldova s-a trecut la studiarea limbii și literaturii române. Începînd cu 1991, a fost introdus și cursul de *Istorie a Românilor* (nu de *Istorie a României*, cum informează dezinformind TVR). În baza Constituției din 27 iulie 1994, care alî în Preambul, cît și în Articolul 13 a legiferat glotonimul „limba moldovenească” și etnonimul „popor moldoveneesc”, la 16 martie 1995 Colegiul Ministerului Învățămîntului a elaborat o decizie privind suprimarea cursului de *Istorie a Românilor*, înlocuind-o cu obiectul *Istoria Moldovei*. Mutatis mutandis, glotonimul „limba română” a fost substituit cu unul de inspirație imperial-stalinistă – „limba moldovenească”. Revoltati de această decizie-atenat la adevărul științific și istoric, studenții de la Universitatea din Chișinău au creat un comitet pentru pregătirea unei greve de protest.

• Practic, greva s-a declanșat la 18 martie a.c., la Universitatea de Stat, pentru ca la 20 martie studenții să iasă neautorizat în Piața Marii Adunări Naționale, unde se află (și) sediul Guvernului. Imediat, lor li s-au alăturat Universitatea Tehnică, Academia Agricolă, Academia de Studii Economice, Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”, multe licee și gimnazii. Chiar din primele zile, cu profesorii, studenții și liceenii de la Chișinău s-au solidarizat, prin greva activă, Universitatea din Bălți, Universitatea din Tiraspol transferată în 1992 în capitala republicii, licee din numeroase sate și centre raionale. Greva a căpătat cu adevărat un caracter de masă, ea desfășurîndu-se sub genericul „Azi în Chișinău, mine-n satul tău!”. Alte lozinci purtate și scandate de manifestanți: „Cu noi este Dumnezeu și adevărul istoric”, „Salarii, pensii, burse”, „Nu mai vrem nici un pic președinte bolșevic”, „De murii de foame, nu stați la balcoane”, „Libertate lui Bascu”, „Moscova nu ăita, Basarabia nu-i a ta!”, „Libertate te iubim, ori învingem ori murim”, „Mai bine golani decît activisti, mai bine mori decît comunist!” etc.

Greva a înregistrat cote numerice maxime luni 27-martie și joi 30 martie, cînd la manifestațiile de protest desfășurate pe principalele artere a Chișinăului - Bulevardul Ștefan cel Mare - au participat 80 de mii și respectiv peste 100 mii de studenți și liceeni, cărora li s-au alăturat colectivități de medici, constructori, lucrători din comerț, șomeri, pensionari; țărani improprietăriți din diferite localități.

• Consiliul republican de grevă este condus de Anatol Petrencu, doctor în istorie, profesor universitar, unul dintre cei mai dotați discipoli ai profesorului Alexandru Moșanu. Din componență mai fac parte: Oleg Cernei (președintele Ligii studenților din Moldova, înregistrată în 1992; student în anul IV al Facultății de Istorie a Universității de Stat), Ion Șicșanu, Gheorghe Palade (doctori în istorie, profesori universitari), Ion Melnicuș (doctor în filologie, profesor universitar), Iuliana Costin (directorul Liceului român-englez „Mircea Eliade” din capitală, soția regretatului primar municipal Nicolae Costin, răpus de o boală nemiloasă și enigmatică la 16 februarie a.c.).

• Principalele revendicări au fost:
1. Pentru a asigura stabilitatea socială și continuitatea instruirii tinerei generații în spiritul adevărului științific și istoric, indiferent de conjunctura politică, pentru a exclude pe viitor impunerea ideologiilor forțelor politice guvernatoare în sistemul de învățămînt, Președintele Republicii Moldova să inițieze revizuirea Constituției, iar Parlamentul să adopte pînă la 31 martie următorul Proiect de lege:

Articolul 1. Preambulul se gînte.
Articolul 2. Articolul 13 se expune în următoarea redactare: „(1) În Republica Moldova limba oficială este limba română; (2) Modul de funcționare a limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova se stabilește prin lege organică”.

II. Parlamentul Republicii Moldova să adopte, pînă la 31 martie 1995, modificări la articolele 12 și 13 ale Fondului Funciar care ar permite improprietățile tuturor categoriilor sociale de la sate cu cota de pămînt și garantarea dreptului la proprietate individuală asupra pămîntului.

III. Guvernul să lichideze, pînă la 10 aprilie 1995, integral și pentru toate categoriile sociale, restanțele de salarii, pensii, burse, indemnizatii.

IV. Guvernul să indexeze, pînă la 4 aprilie 1995: salariile, pensiile, bursele, indemnizatiile tuturor categoriilor sociale, în conformitate cu coșul minim de consum; depunerile bănești ale tuturor cetățenilor în Banca de Economii.

Satisfacerea punctului I al revendicărilor de către Președinte și Parlament constituie o condiție obligatorie pentru reluarea negocierilor cu Puterea executivă - Președintele și Guvern - în vederea îndeplinirii întregului pachet de revendicări.

Conform unor calcule estimative, făcute în baza adeziunilor sositte pe adresa Consiliului republican de grevă (Chișinău, str. Bănulescu-Bodeni nr. 33, Liceul „Mircea Eliade”; telefoane de contact: 23.39.36; 23.39.25; 23.39.24), la greva generală participă actualmente 350 mii de oameni din diferite colțuri ale republicii.

• 20 martie. Bulevardul Ștefan cel Mare, la intersecția cu strada Sfîntul Tării, ora 11.20. Coloana de manifestații vine dinspre Piața Marii Adunări Naționale și se oprește cu fața spre sediul Parlamentului și cu spatele spre Președinție.

• **tinăra generație și profesorii ei intră în grevă cînd este suprimat cursul de „Istorie a românilor” și înlocuit cu „Istoria Moldovei” • ei cer revizuirea Constituției și înlăturarea conceptului stalinist de „limbă moldovenească” • se mai cer modificări legislative care să permită improprietărea tuturor categoriilor sociale, plata restanțelor salariale și indexarea salariilor, burselor etc. • la greva generală participă 350.000 de oameni din diferite colțuri ale republicii •**

• Ure pe treptele templului prezidențial ca să văd mai bine sfințitul coloanei. Nu se vede. Parcă se reeditează marșurile Mișcării de Eliberare Națională de prin anii '88-'90. Un polițist gradat se apropie de mine și mă „afătuiește” să cobor de pe trepte. „Și dacă nu cobor, poi în aplicare dictionarul rus-român, adică bastonul?” „Eu?! Cum să vă bat, mă, dacă aveți dreptate? Cum să trag dacă nu primesc salariul meu mizer de peste trei luni?” Între timp, se apropie de noi un adolescent cu rucsac în spinae și se adresează polițistului: „Ce faci, tată?” „Și tu, loane, ești pe aici?” „Sintem mai mulți de la liceul nostru.” „Dacă ai venit, du-te în coloană, dar vedeți să nu fiți provocați, să nu aruncați cumva vreo piatră în vreun geam, căci autoritățile așteaptă.”

• 25 martie. Mă apropiu cu reportofonul de un cetățean din multimea adunată în Piață. „Vă rog să vă prezentați.” „Mă numesc Andrei Madare, fost profesor, am 75 de ani. Ați greviști, cît și toate formațiunile politice din Opoziție, Frontul Popular Creștin Democrat (FPCD) și Congresul Democrat Unit (CDU), trebuie să înțeleagă, odată și odată, că a venit timpul să treacă peste toate rivalitățile de moment și să se unească strîns în jurul ideii de Eliberare Națională. De asemenea, oamenii de alte naționalități - ucrainenii, ruși, bulgari, găgăuzi - trebuie să înțeleagă că e cazul să se alăture și ei revendicărilor noastre, deoarece am devenit cu toții profesioniști ai foamei din cauza aceleași guvernări incompetente.”

• La microfonul din Piață deja au luat cuvîntul doi bulgari - Dimitri Kairak și Grigori Raicev - și doi studenți ruși de la Chișinău, care i-au îndemnat pe conaționali lor să susțină revendicările absolut legitime ale românilor basarabeni. Studenții ruși participă alî la manifestațiile din Piață, cît și la sedințele Consiliului republican de grevă, ținute cu regularitate în fiecare zi în cancelaria Liceului „Mircea Eliade”.

Greviști față în față cu Snegur, Lucinschi, Sangheli etc.

• De la 20 martie pînă la 27 martie, Președinția a tăcut. Marti 28 martie, trei reprezentanți ai Consiliului de grevă (Petrencu, Cernei și Costin) au fost primiți în audiență de președintele Snegur, la invitația acestuia. A doua zi, șeful statului a emis două decrete: 1) de instituire a unui moratoriu, pentru perioada consultărilor suplimentare, asupra luării deciziei privind proiectul Concepției de studiere a istoriei în instituțiile de învățămînt din Republica Moldova și a cursului de limbă și literatură și 2) de creare a unei comisii în scopul examinării și soluționării revendicărilor de ordin economic, formulate de elevi, studenți și profesori în cadrul grevei declanșate la 18 martie 1995. Rămîne de văzut dacă M. Snegur are voința politică pentru a satisface revendicările greviștilor, cu alî mai mult cu cît decumdată nici unul din guvernanți nu le-a dat vreo garanție în acest sens. Temîndu-se să nu fie înșelați, la mitingul din 30 martie manifestații au votat unanim pentru continuarea grevei, adică pînă la satisfacerea necondiționată a tuturor cerințelor lor.

• Premierul Sangheli a lipsit un timp din republică, însă oamenii săi de la Guvern au condamnat în cel mai pur mod bolșevic manifestațiile. După revenirea sa la Chișinău, primul-ministru a apostrofat belicos studentimea, amenințînd că „Guvernul este în stare să aplice mijloacele corespunzătoare de constrîngere”. A ajuns pînă la aceea că i-a învinuit pe greviști de destabilizarea situației în Transnistria.

• În sedința din 21 martie a Parlamentului, dată la TVM peste o zi, Petru Lucinschi s-a enervat într-un hal fără de hal. Alîta timp cît a putut fi numai demagog, actualul speaker de la Chișinău lăsa impresia de om abil, cultivat. Acum, fiind pus în situația de „a lua atitudine”, și-a dat pe față caracterul său duplicitar.

• Vigilență ca întodeauna, Vasile Calmoș, ministrul Securității, a afirmat în Parlament că în acțiunile revendicative de la Chișinău „este implicată ambasada României în Moldova”.

• Sangheli și partidul agrarian-socialist de guvernămînt au dat vina pe studenții basarabeni care învață în România. Nu întîmplător, la sedința Guvernului din 24 martie Calmoș a propus ca din toamna lui '95 să meargă cît mai puțini basarabeni la studii în România.

Luînd cuvîntul la miting, pe data de 23 martie, Ion Ungureanu, fost ministru al Culturii, a spus că „organizatorul acestor acțiuni de amploare este adevărul științific”.

„Dacă președintele Snegur dorește într-adevăr să pună umărul la soluționarea revendicărilor înaintate de greviști, dînsul o poate face. Numai să vrea. Președintele poate sparge cercul vicios al minciunii, făcînd uz de dreptul său constituțional și prezentîndu-se în fața Parlamentului cu un proiect de lege privind revizuirea Preambulului și a articolului 13 din Constituție în conformitate cu adevărul științific și istoric. Orice altă căi, cum ar fi moratoriul, suspendări, comisii, discuții suplimentare, nu rezolvă nimic”, scrie Iurie Roșca, președinte al Alianței FPCD, în cotidianul „Țara”.

• Pentru promovarea moldovenismului și impunerea voinței sale, Sangheli aplică tactica tergiversării satisfacerii cerințelor greviștilor, urmîrînd astfel erodarea moralului acestora.

DINU MIHAIL

Admir tenacitatea posturilor locale de radio

Interviu cu CRISTIAN MITITELU, director al secției române a postului de radio BBC, realizat de Gabriela Adameșteanu

Una din „cuceririle” acestor ani este, fără îndoială, șansa cetățeanului român de a asculta, fără opreliști, BBC. În știri scurte, dinamice, în mese rotunde care alătură puncte de vedere diferite, realitatea societății românești și evenimentele de pe glob devin familiare cetățeanului care le aude nu doar acasă, ci și în magazine, taxiuri, coafor etc. Discret și eficient, BBC a creat un model și (nu întâmplător) o școală de presă. Ne apropiem de el cu înțelegere dar cu respect, prin acest interviu luat directorului secției române, Cristian Mititelu. Poate nu întâmplător tocmai acum, când se dispută atât de dramatic transformarea Televiziunii române într-o instituție publică.

sector în plină expansiune.

Eficacitatea BBC în România se va limita la radiouri sau există și proiecte vizind un canal de televiziune?

Guvernul britanic finanțează emisiunile de radio ale BBC World Service în limbi străine, respectând independența editorială a postului. Printre aceste limbi se află și româna, redacția noastră fiind una din cele mai importante și eficiente (la BBC, România este cu un pas înaintea grupului de la Visegrad). Guvernul nu alocă însă fonduri pentru realizarea unor programe de televiziune în limbi străine, exceptând poate câte un proiect cu caracter educativ, de genul celui pe care sper să-l lansăm luna viitoare.

Este vorba de realizarea sub îndrumare, în Anglia, cu hursieri din România, a unor emisiuni retrospective ale săptămânii. Dacă s-ar pune însă problema unei cooperări de durată cu o televiziune din România, BBC nu ar putea participa la investiții; ar putea doar aduce experiența sa jurnalistică și de producție TV, și eventual o facilitare a accesului la arhiva sa de programe, filme și documentare. În consecință, avind în vedere costul și

internaționale la un nivel competitiv. Unele televiziuni comerciale din Marea Britanie, aflate în concurență cu BBC (societate publică finanțată de abonamente), care își produc propriile programe și și-au creat un nume și o identitate, preiau totuși emisiunile de știri de la o societate specializată (ITV). Îi costă mai puțin decât dacă le-ar realiza singure și difuzează o emisiune informativă de prestigiu, care reprezintă o alternativă a știrilor naționale de la BBC. Poate că BBC ar putea juca un rol în lansarea în România a unei astfel de societăți independente specializată pe domeniul știrilor, ce ar urma să servească posturile care nu au ambiții politice și acceptă importanța obiectivității și imparțialității informației.

Am vorbit până acum despre imaginea pe care o are societatea românească despre BBC. Dar care este, după opinia dvs., imaginea BBC despre societatea și presa românească?

Nu există o imagine sau părere autorizată a BBC! Luată în parte, într-o redacție a BBC (prin componentă și modul de lucru) este ancorată în peisajul românesc. Eu însumi vin des în România, și nu numai la București. Deci fiecare își formează o imagine. În ceea ce mă privește, pornesc cu părere de rău de la premisa că situația din România nu poate fi analizată fiind ca referință Anglia sau alte țări vest-europene. Istoria, influențele și nivelul de dezvoltare economică sînt diferite. Pe de altă parte, aș vrea să cred că mă înșel cînd

electorale de termen scurt, din rațiuni ideologice sau de altă natură, comportă riscul izolării României. Comportă și riscul compromiterii ideii de modernizare în ochii electoratului, căruia i se cer sacrificii fără să poată vedea roadele reformei. Aici i-aș îndemna pe tinerii reporteri dornici să joace un rol în presă să nu copieze eseistica emoțională sau relativizantă practică unora de mai mari lor. Să afle mai degrabă ce gîndesc cei care trăiesc cu nesiguranta zilei de mîine în universul conșus al blocurilor, cei purtați pe drumuri de nepăsarea reprezentanților administrațiilor, cei care au primit pămînt dar nu au cum să-l lucreze și vor trebui să plătească impozite sau cei tineri și deja „sătui de politică” (tocmai acum cînd ea nu mai este de competența exclusivă a statului-partid). I-aș îndemna să descopere cauzele și să hureze ispită de a satisface setea de senzațional, care nu își găsește perechea decît într-o alarmantă indiferență față de corupție. Va trebui să-i înțelegem mai bine pe cei care au votul și putința de a schimba ceva, dacă dorim să avem o imagine clară a societății românești.

Îi cunoașteți pe Dumitru Iuga? Aș vrea să ne spunți opinia dumneavoastră despre greva sa și a colegilor din Televiziune.

L-am cunoscut pe Dumitru Iuga în 1991/1992 și îi port o deosebită stimă. Este un om de principii, dispus să se jertfească în numele unei cauze pe care o considerăm esențială pentru viitorul democrației românești. Căci numirea unui consiliu de administrație cît mai reprezentativ ar putea deschide calea spre clarificarea mandatului TVR de televiziune publică și, mai cu seamă în acest an pre-electoral, spre asumarea responsabilității de a reflecta echidistant competiția electorală și de a examina și testa în numele publicului principalele oferte electorale. Domnul Iuga luptă pentru asemenea principii aproape singur. Tot singur va cumpăni, împreună cu colegii care s-au solidarizat, dacă merită să facă sacrificiul suprem doar spre a tulbura și mobiliza pe cei care ar putea avea o conștiință civică. Dar va găsi o asemenea sensibilitate la cei care se opun cu îndrăznie candidaturii d-lui Gabriel Liiceanu, alesul salariaților TVR? Dl. Liiceanu, pe lângă erudiție și recunoaștere internațională, ar aduce, ca și domnul Iuga, o incomodă rectitudine morală. În plus, reușind să pună pe picior o prestigioasă editură, a dovedit independență și capacitate administrativă și managerială, care nu se încadrează în tipologia clientelară descrisă de curînd în paginile dvs. de H.-R. Patapievici. Tocmai de aceea cred că dl. Iuga și colegii care i s-au alăturat au de luptat cu o reacție de panică, greu de biruit. Deși le salut curajul, mă alătur celor care li roagă să renunțe la greva foamei.

Se vorbește în ultima vreme că BBC ar fi postul străin cel mai ascultat, tendință vizibilă și în sondaje recente. Care este cheia acestui succes?

În 1990, la prima vizită în România a autobuzului publicitar al BBC (care va trece din nou prin citeva orașe în luna mai), un cetățean atras de coada de la intrare s-a informat „ce se dă”, confundîndu-ne cu o sectă sau o organizație de caritate. Era o situație jenantă pentru noi, obișnuiți din Occident că inițialele BBC să fie recunoscute imediat. În definitiv, difuzăm încă din 1939 în limba română și presupun că, pentru mulți, BBC a reprezentat o speranță în timpul războiului și o voce a rațiunii după căderea „Cortinei de Fier”. Sper ca astăzi numele nostru să fie mai cunoscut decît era în 1990. Aceasta pentru că ne-am străduit să devenim mai accesibili și audibili, grație retransmiterii BBC pe ultrascurte (FM) în circa 25 de orașe ale României. Meritul revine în primul rînd liberalizării audiovizualului (un domeniu în care România a progresat mai rapid decît alte țări est-europene), care a deschis calea apariției altor posturi particulare. În același timp, am adoptat un stil mai concis, mai oral și mai direct, conștienți fiind că timpul și atenția ascultătorilor sînt mult mai solicitate astăzi decît erau în timpul lungii nopți a coșusimului. Aici ne-a ajutat experiența colectivă a BBC, o companie care difuzează în 41 de limbi și are 4 canale de televiziune și 5 de radio în Marea Britanie. În fine, căutăm să răspundem dorinței ascultătorilor de a auzi la BBC o prezentare cît mai detaliată și credibilă a actualității românești. Ne-am format o echipă de corespondenți la București și de colaboratori în provincie, care s-au adaptat stilului nostru: acela de a relata cît mai prompt și obiectiv faptele, de a reflecta prin interviuri și dezbateri opiniile părților implicate și de a-l lăsa pe ascultător să-și contureze singur părerile.

O șansă evidentă la această oră a BBC în România este retransmisia emisiunilor sale prin 44 de posturi locale private locale. Cum ați reușit acest lucru?

La o vreme cînd alte posturi de radio occidentale sperau să ajungă la o înțelegere (după părerea mea puțin plauzibilă) cu postul național, am contactat entuziaștii din diferite orașe care încercau să deschidă posturi de radio particulare. Le-am explicat avantajul colaborării cu BBC (acela de a oferi ascultătorilor o informație cît mai completă, rezultat al unei simbioze firești: partenerii noștri difuzează știri și actualități locale, servind colectivitatea în cadrul căreia funcționează, lucru pe care numai ei îl pot face adecvat, iar noi, BBC, contribuim cu știri naționale și internaționale, pe care un post local nu le poate asigura din resurse proprii). Raporturile noastre nu sînt de natură comercială: noi nu plătim aceste posturi pentru a retransmite emisiunile BBC și nici nu percepem o taxă, așa cum se procedează în alte cazuri. De altfel, admir tenacitatea posturilor locale, care supraviețuiesc în ciuda insuficienței veniturilor publicitare și unor șicanе administrative. Singurul sprijin indirect pe care-l aducem acestui sector particular (strict vorbind, nu numai lui) al audiovizualului sînt cursurile BBC pentru reporteri de radio și televiziune. Cursurile se desfășoară la Academia de Teatru și Film din București, care s-a oferit să le găzduiască, echipamentul fiind pus la dispoziție de Fundația Soros pentru o Societate Deschisă. Fondul Know-How al guvernului britanic finanțează trimiterea unor instructori din Anglia. Grație acestor cursuri practice de 10-11 săptămîni (la care admiterea se face prin concurs, candidații trebuind să cunoască limba engleză), circa 80 de radiojurnaliști și 25 de televiziuni, provenind în general de la posturi particulare, au asimilat cunoștințele fundamentale necesare funcționării într-un

Cristian Mititelu, directorul secției române a BBC, în vizită la „22”

complexitatea televiziunii, posibilitățile de cooperare sînt foarte limitate. Regret că nu pot participa direct la eferveșcența dezvoltării principalelor televiziuni particulare din capitală: Pro-TV (Canalul 3), Tele 7ab și Antena 1. Nu exclud însă un model apropiat de cel folosit în radio. Nici o televiziune comercială nu dispune de resurse nelimitate pentru a-și permite ca, pe lângă toată gama de emisiuni de divertisment, filme, transmisiuni sportive etc., să realizeze și emisiuni proprii de știri naționale și

observ lipsa unei voințe reale de schimbare. Ea mă surprinde la nivelul celor care guvernează, căci ei nu pot ignora avantajele incontestabile ale modelului practic de democrațiile occidentale. Și nu pot să ignore nici faptul că România se află în competiție cu alte țări est-europene pentru ancorarea în sfera de influență apuseană și în circuitul economic internațional. Înainte ca o Rusie interesată să-și domine vecinii să poată zădărnici această integrare. A frîna sau deturna reforma economică și politică din considerente

Facultățile particulare de medicină: șansa de a fi acreditate

Carența noastră majoră sint specialiștii

Problema controversată a atestării facultăților particulare de medicină a divizat lumea medicală; o va diviza și pe aceea civilă.

Studentii:
● am optat pentru facultățile particulare deoarece ajunsesem la o saturație a învățării pe de rost
● astăzi mă gândesc să trec la o facultate de stat

Profesorii conducători de facultăți private:
● și în această problemă se manifestă idiosincrazia Puterii față de orice inițiativă privată
● orgoliul lezată al cadrelor din învățământul de stat și teama lor că își vor pierde studenții
● dacă facultățile particulare de medicină nu vor fi acreditate, se va întâmpla un nou gulag spiritual

Profesorii de renume cu o poziție neutră față de problemă:

● facultățile particulare de medicină – o afacere fabuloasă
● carența noastră majoră este lipsa specialiștilor
Profesorii membri ai Comisiei Medicale din CNEAA:

● conform propriilor dosare de autoevaluare, facultățile particulare de medicină nu corespund standardelor stabilite
● nici una din ele nu va fi acreditată
● ceea ce putem face pentru studenți este să le evaluăm cunoștințele printr-un examen la fel de exigent ca și cel pentru studenții de la facultățile de stat – dar hotărârea aparține Parlamentului
● intenția noastră nu e să strangulăm învățământul privat, ci să obținem unul de calitate

Mă gândesc să reiau facultatea la stat

Disputa cu privire la acreditarea facultăților particulare de medicină a divizat lumea medicală. Părerile sînt contradictorii. În joc este viitorul a peste 14.000 de tineri! – se afirmă cu mai multă sau mai puțină bună-credință. Dar studenții sînt lucizi, dialogul cu ei este o mărturie de echilibru și bun-simț. I.C. și Mihnea Chiulia își motivează astfel opțiunea pentru o facultate „partii”: Înainte de '90 au ratat cu numai câteva zecimi de punct lipsă examenul de admitere la „Carol Davila” – amintirea acelei cărți de biologie pe care trebuia să o știe pe de rost încă îi mai crispează. Intrarea la facultate pe baza unor teste de inteligență și cultură generală a fost o supapă pentru cei ce nu traversau cu succes stresul învățării mecanice. Mihnea Chiulia zîmbește, fără veselie: „Atunci, în '90, aveam cu toții atîtea naive speranțe! Personal speram, printre altele, să fac medicină într-un mod inteligent. La admitere am fost 11 pe un loc; în toamnă s-au mai suplimentat 200 de locuri și s-a intrat cu un punctaj mult redus. Aceasta a fost o dezamăgire; au mai urmat și altele.”

Tot Mihnea Chiulia mărturisește: „Regret entuziasmul de la începutul lui '90 cu privire la societatea românească, în genere. Din punct de vedere profesional, nu regret înă nîmic, mi-am cultivat spiritul, l-am îmbogățit. Desigur, situația noastră poate deveni foarte gravă, în sensul neînserării în societate. Uneori mă gândesc, ca și I.C. sau alți colegi, să reiau facultatea la stat.”

Facultățile particulare de medicină – o afacere fabuloasă

Cerind, într-un fel cam neinspirat, să mi se spună adevărul cu privire la facultățile particulare de medicină, una din personalitățile de vîrf ale chirurgiei românești își arată uimirea: adevărul! – dar cine are nevoie de el?, de obicei vrem doar fragmente, acelea care ne convin. O parte de adevăr este că facultățile particulare de medicină înseamnă o afacere fabuloasă pentru unii. „Alte părți înconcordabile de adevăr am să le spun cînd voi leși la pensie – și profesorul mă roagă să-i trec numele sub tăcere – acesta e un viespar”, mai adaugă.

Idiosincrazia Puterii față de orice inițiativă privată; CNEAA moștenește o mentalitate bolșevică

Părerăa conducătorilor de facultăți private este, evident, cu totul alta. Profesorul Constantin Bălăceanu-Stolnici, prorectorul Universității Ecologice, pune Comisia Națională de Evaluare și Acreditare Academică (CNEAA) sub reflectorul politicului. În calea acreditării acestor facultăți stă idiosincrazia Puterii față de orice inițiativă privată, susține domnia sa; membrii CNEAA execută politica guvernului și a partidului majoritar. Comisia Națională moștenește o mentalitate bolșevică: ea nu a oferit facultăților în cauză posibilitatea dialogului și a pornit dintr-un început de la premisa de presupunție de vinovăție – în special cînd s-au efectuat verificările privitoare la situația financiară. Cit despre Comisia de Medicină din CNEAA, aceasta invocă, pentru respingerea facultăților private, o serie de motive foarte vulnerabile: criteriul vârstei înaintate a unor cadre sau incompetența altora – dar să nu uităm că în România, în ultimii 30 de ani, s-au făcut numiri mai degrabă pe baza dosarului decît a meritelor reale; argumentul că în Europa nu ar exista facultăți particulare este iarăși fals, acestea există, însă de ce trebuie să imităzăm numai decît modelul european, cînd în Statele Unite tot învățămîntul medical e privat?; se mai afirmă și că se va crea o pletoară de medici pe care societatea nu o va absorbi – afirmație demagogică, deoarece în viitor ocrotirea sănătății populației va necesita un număr sporit de cadre. Profesorul Bălăceanu-Stolnici este de acord cu faptul că foarte puține facultăți de medicină înființate imediat după 1990 – inclusiv cele de stat – corespund exigențelor. Cîteva însă – cinci sau șase – merită neîndoiește să fie acreditate. A le respinge înseamnă să se creeze un nou gulag spiritual!

Ne lovim de orgoliul celor din facultățile de stat și de teama lor de concurență

Profesorul George Litarcezk, fondator al școlii românești de anestezie și reanimare – și unul din pionierii acestei specialități pe plan mondial – este decanul Facultății de Medicină din cadrul Universității Atheneum. Cu privire la condițiile puse de Comisia de Medicină, domnia sa afirmă: „Îndeplinim condiția de a avea 70% cadre didactice din învățămîntul de stat; cit despre calitatea – să avem un procent de 30% profesori și conferențieri –, e absurd: nici una din facultățile de stat nu corespunde acestei cerințe. De altminteri, multe dintre acestea din urmă stau mai prost cu personalul didactic decît facultățile particulare – facultățile de stat de la Brașov, Sibiu, Oradea și mai ales Constanța nu au universitari, cu toate numirile „în galop” care s-au făcut”. În privința condițiilor de studiu oferite studenților, profesorul Litarcezk se arată mulțumit: Atheneum dispune de laboratoare excelente; studenții au avut posibilitatea să facă mai multă disecție decît cei de la „Carol Davila”; au fost asigurate stagii clinice bune, în rețeaua de handicapși, dar și cu acces în policlinica Titan (în curînd și Vitan). „Doresc să fac din facultate de medicină particulară o instituție de elită! Din păcate, ne lovim de orgoliul celor din facultățile de stat și de teama lor că își vor pierde studenții – teamă nefondată, atîta vreme cît învățămîntul de stat va rămîne gratuit, pe cînd la noi taxele cresc”, declară profesorul Litarcezk. La întrebare: cîte din facultățile de medicină particulare merită să fie acreditate, profesorul răspunde scurt: cinci plus sau minus una. Cit despre ideea concursului – față de care domnul Bălăceanu-Stolnici se arătase deschis – profesorul Litarcezk își manifestă rețineră: „De ce să pui mărul bun lingă cel stricat?”. De fapt, Ministerul Învățămîntului a lăsat situația în codă de pește... Soluția ar fi nu doar amendarea cutărui articol sau a unei legi, ci o reformă completă a învățămîntului.

Profesorul Ion Juvara, unul din întemeietorii chirurgiei în România, nu este nici membru al Comisiei de Medicină și nici nu se află în cadrul învățămîntului particular. Poziția sa neutră mă încurajează să îi cer o părere obiectivă privitoare la subiect. „După Revoluție a fost o adevărată explozie de facultăți de medicină: 9 facultăți la stat, cărora li s-au adăugat cele aproximativ 40 particulare. Pentru ca ele să funcționeze conform normelor stabilite, a fost nevoie să se creeze în mare grabă cadre didactice – unii au devenit conferențieri sau profesori peste noapte. Pun sub semnul întrebării competența profesională a multora din acești «ajunși»; la rîndul lor, tinerii formați sub îndrumarea unor astfel de maestri nu vor putea practica o medicină de calitate. Dacă ar fi după mine, aș începe prin a desființa cîteva din facultățile de medicină de la stat. Cit despre acreditarea celor private, consider că trebuie să se rețină, eventual, numai cele care au avut – în anii tulburi '90, '91, '92 – și au în prezent condiții de studiu corespunzătoare standardelor stabilite. Ne găsim în fața unei probleme cu bătaie lungă: astăzi – inflație de facultăți de medicină; mîine – inflație de medici cu o pregătire îndoiește. Carența majoră a medicinei românești este lipsa specialiștilor, așa-zisă calitate, nu cantitatea”, afirmă profesorul. În încheiere, dl. Juvara se întreabă: ar accepta profesorii de la facultățile de medicină private să fie îngrijiți, la nevoie, de studenții pe care i-au pregătit?

Dosarele de autoevaluare nu corespund standardelor, deși aplicăm norme „îmblinzite”

Profesorul Ion Bruckner, șeful clinicii medicale de la spitalul „Colțea”, continuă, pe linie de familie, o tradiție de performanțe medicale absolute; domnia sa este, totodată, președintele Comisiei de Medicină din CNEAA. La întrebare foarte directă: ce șansă de acreditare au facultățile particulare de medicină, profesorul I. Bruckner ține să sublinieze unele aspecte rămase într-un con de umbră. Standardele impuse de CNEAA nu au fost stabilite arbitrar, ci de către o comisie care a lucrat sub coordonarea UNESCO și cu participarea unor experți străini. Aceste standarde europene au fost încă „îndulcite” de CNEAA. O primă categorie se referă la personalul didactic. Cadrele de stat care activează în facultățile particulare sînt supranormate – ele susțin cîte 8-9 ore de cursuri pe zi; oboseala inerentă, adăugată vârstei uneori înaintate a profesorilor respectivi, afectează negativ calitatea cursurilor. Iată și alt aspect de neadmis întîlnit în documentele din dosare: aceeași persoană predă chirurgie stomatologică la o facultate și chirurgia urologică la o alta. Apoi, unii conducători de facultăți particulare sînt convinși că dacă au cîteva cadre de valoare, se va obține implicit și un învățămînt performant. Fals; dacă profesorul care predă cursul medical nu e urmat în activitatea practică de o echipă unitară, bună, de asistenți, profitul studenților scade simțitor, indiferent de calitatea celui din vîrf. A doua categorie de standarde se referă la baza materială. În legătură cu acestea, profesorul Bruckner afirmă că rapoartele de autoevaluare sînt doar declarative, dar prea puțin susținute. Comisia de Medicină a descoperit în aceleași unități și spații (de spital sau policlinică) activități didactice și practice susținute de mai multe facultăți, concomitent. Faptul este fizic inadmisibil, bolnavii – unii aflați în situație gravă –, nu pot suporta oboseala unor examinări succesive. „Toate aceste aspecte negative reies chiar din dosarele de autoevaluare – procedura legală, folosită în acreditarea facultăților din toată lumea. Aceste dosare nu corespund standardelor. După o analiză minuțioasă, Comisia de Medicină a decisa că nici o facultate privată să nu primească acreditarea. Hotărîrea nu se referă la viitor, ci la ceea ce s-a făcut pînă acum, între 1990 și 1995”, afirmă profesorul I. Bruckner.

Se conturează soluții pentru viitor: facultățile în cauză nu vor mai organiza examene de admitere; studenților în curs de formare li se va oferi evaluarea cunoștințelor printr-un examen la nivel național și la egalitate de exigență cu cel de la facultățile de stat – dar hotărîrea aparține Parlamentului. Observăm că între facultățile particulare apărute după '90, preponderente au fost cele de medicină – aceasta e considerată o meserie bănoasă, în care merită să investești. „Noi nu dorim suprimarea învățămîntului particular, ci îmbunătățirea lui! În dorim într-adevăr de calitate, nu o afacere dubioasă!”, declară președintele Comisiei de Medicină.

Anchetă realizată de DIANA TURCONI

ALEXANDRU ŞAFRAN – o importantă figură a iudaismului contemporan

Alexandru Şafan, Mare Rabin al Genevei (iar între 1940–1947 – Sef Rabin, conducător spiritual al evreilor români), a făcut prima vizită în Țară (după 48 de ani de cînd puterea comunistă l-a silit să părăsească România), la invitația Senatului, între 27–29 martie 1995.

S-a născut la Bacău în 1910 (18 Elul 5670) dintr-o familie de învățați. Tatăl său, Bezalel Ze'ev Şafan, autoritate în domeniul juridic al rabinice, a fost rabinul Bacăului între anii 1905–1929, fiind fiul său o educație aleasă. Tânărul Alexandru Şafan a absolvit cu mult succes seminarul rabinic din Viena. S-a căsătorit cu Sarah Reinharz din Iași, crescută la rîndul ei într-o atmosferă impregnată de cultură iudaică și umanism.

După dispariția marelui Sef Rabin Dr. I. Niemöller, dr. Alexandru Şafan este ales, în februarie 1940, conducătorul spiritual al evreilor români, pe atunci în număr de 800.000 și din care la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial au rămas numai 400.000 de suflete.

Evreu, român și european, dr. Alexandru Şafan, deschis spre progres și puternic legat de tradiție, a fost, la alegerea sa, cel mai tînăr șef rabin din lume.

Conform Constituției României de atunci, a devenit senator de drept în Senatul României.

Domnia sa a păstoriț populația noastră evreiască în vremuri de urgie, în vremurile Holocaustului, perioada în care, alături de domnul Dr. Wilhelm Filderman a fost investit cu rolul de purtător de cuvînt al evreilor români, asumîndu-și, cu mari riscuri personale, grele răspunderi în eforturile de apărare și salvare a coreligionarilor săi. Eforturile sale s-au adresat cu persuasiune Curții Regale, conducerii statului român, fruntașilor Bisericii Ortodoxe și Catolice, conducătorilor unor partide istorice, diplomaților țărilor neutre, Crucii Roșii Internaționale, Vaticanului.

Activitatea de echipă a conducerii comunității din care dl. dr. Şafan făcea parte și „încăpătînarea evreiască” au constituit elemente determinante ale salvării unei părți a populației evreiești. În afara obținerii blocării „soluției finale” pentru evreii din România – fără a uita de jertfele din Transnistria și pogromurile din Vechiul Regat –, prin eforturile depuse, s-au trimis deportații alimente și medicamente, au fost recuperati numeroși orfani, au fost organizate plecări în Palestina, s-a întreținut activ o viață spirituală iudaică.

La ieșirea din noaptea perioadei naziste, speranțele unei totale libertăți a comunităților evreiești au fost mult diminuate de măsurile luate de regimul totalitar nou instalat, situație care l-a determinat pe Sef Rabinul dr. Alexandru Şafan ca, în anul 1947, să părăsească țara, împreună cu familia sa, și să se instaleze în Elveția unde, repede, a devenit Mare Rabin al Genevei.

Aici a funcționat și ca profesor la Universitatea din Geneva și s-a făcut cunoscut pe plan mondial prin lucrările elaborate ca autoritate în domeniul iudaismului, cu referire specială în cel al Cabalei.

A publicat numeroase cărți de specialitate, unele traduse în cîteva limbi. Aș semnala „Cabala”, „Înțelepciunea Cabalei” (două volume), „Israel în timp și spațiu” (cu subtitlul „Teme fundamentale ale spiritualității iudaice”), „Rezistind furtunii” (cu versiunea franceză „Un taciune smuls flăcărilor”) și, de mare interes, „Opera de salvare a populației evreiești săvîrșită în timpul opresiunii naziste în România” și altele.

A publicat de asemenea, în reviste importante, un mare număr de studii și cercetări iudaice.

Toate acestea, pe lîngă celelalte activități ale dr. Alexandru Şafan, au făcut din Eminența Sa o importantă figură a iudaismului contemporan.

Din cuvîntul acad. prof. NICOLAE CAJAL, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, rostit la Templul Coral – 28 martie 1995 (fragmente)

Domnule președînte,

Doamnelor și domnilor senatori,

Mă înfățișez domnilor voastre cu emoție și cu recunoștință. Cu emoție, căci îmi regăsesc țara în care m-am născut, revăd populația în mijlocul căreia am crescut, reaud glasul românesc în toată suculența lui, revăd slova românească în toată lumina ei, resimt gustul roadelor culturii românești care ani de-a rîndul mi-au hrănit sufletul.

Vă spun că stau înaintea domnilor voastre pătruns și de un simțămînt de recunoștință. Într-adevăr, v-o datorez din plin, pentru chemarea pe care mi-ați adresat-o, domnule președînte și domnilor senatori, să vin aici, în mijlocul domnilor voastre, și să rostesc cuvîntul meu, care, vă rog să știți, este un cuvînt de voie bună, izvorînd din inima mea iubitoare cu aceeași frăgezime cu care am rostit primul meu cuvînt în acest Senat, în aceeași lună, martie, ca și acum, însă înainte cu mai mult de jumătate de veac.

În răstimpul acestor decenii am trăit cu toții în frează de zbucium. Oamenii au trecut prin vremuri crunte pretutindeni, în România, în Europa, cu răsfrîngeri puștitoare în lumea întreagă. Totuși, urgia s-a abătut cu o furie distrugătoare, cu totul deosebită, asupra evreilor, cu tîlc orb de a nimici acest popor, nu de a-l birui (căci era fără arme) dar de a-l extermina, de a-l elimina de pe fața Pămîntului. Și, paradox, acest popor, țintă a anihilării totale, este acela care a adus lumii Biblia eternă, dar, tocmai fiindcă a revelat prin ea oamenilor pe Dumnezeu unic, pe Creatorul unic al unei lumi unice și unitare pe care o vrea locuită de o omenire unică și unitară, tocmai de aceea minia semințiilor împotriva poporului evreu s-a declanșat cu atîta acelerat avînt. Oamenii și popoarele care l-au adoptat formal pe acest Dumnezeu anunțat de către Israel refuză, în genere, să îndeplinească idealul de viață pe care El îl propune prin mijlocirea Bibliei, ideal care se rezumă în îndatorirea de a respecta viața fizică și morală a ființei omenestii, de a recunoaște demnitatea acestei ființe despre care le place să zică în stilul biblic, fără ca să ia în serios zicerea lor, că omul este făcut după chipul și asemănarea Domnului.

Să nu ne mire deci că Shoă, catastrofa fără egal care s-a abă-

tut în secolul nostru asupra poporului evreu, a atîna culmile sale semețe, înfiorătoare, tocmai în continentul a cărui religie se referă în mod direct, istoric, la iudaismul din care afirmă că se trage și pe care, în același timp, îl denigrează.

Domnule președînte,

Doamnelor și domnilor senatori,

Acum 10 zile, noi, evreii, am celebrat Purimul, o sărbătoare care ne amintește salvarea de la piere a străbunilor noștri în Persia, cu vreo 2.500 de ani în urmă. După enumerarea peripețiilor miraculoase care au condus la izbăvirea lor, noi rostim o rugăciune care se termină doar cu patru cuvinte în ebraică, dar pline de semnificație, conținînd o învățătură de care trebuie să ținem seama. Traducerea acestor patru cuvinte sună astfel: „Amintit fie spre bine Harvona, adică acela care, în vreme de obidă, a stat alături de evrei și le-a ajutat”. Învățătura aceasta alcătuiește un legămînt transmis tuturor generațiilor evreiești. Este un fapt cit se poate de dureros, dar cit se poate de adevărat, că, în timpul cîrmuirii naziste, noi, evreii din România, am fost obidiți, prigo-niți, chinuți. Totuși, nu am dat uitării că în acele vremuri de amară îpreliște, de măcinătoare zdrobire a ființei noastre, fizice și morale, cînd vînia vîjilii devastatoare, vestitoare ale negurilor morții, tot atunci, de multe ori, un suflet de alinare, de compătî-mire, chiar de tîmăduire, vestitoare ale zorilor vieții, ne înviara inimile. Iată pilde grîitoare, în-truchiplînd sufletul adevărat românesc în acele vremuri de suferințe ale evreilor români. Cînd „Trenul morții”, pus în mișcare la Iași în urma pogromului săvîrșit în acest oras, după ce a făcut popas la Podu Iloaiei, a ajuns în gara Roman, strigăte disperate răzbăteau din vagoanele ferecate. Se țipa: „Dați-ne apă, dați-ne apă”, dar paznicii aveau ordine stricte să împiedice pe oricine ar încerca să se apropie de acest funest vehicul. Și totuși, în pofda interzicerii, o femeie plîpîndă, Viorica Agarici, străbātu lute rîndurile strîns ale paznicilor și porunci acestora, pe seama ei, a simplei zlciniri a conștiinței sale, să rupă lacătele trenului, ale acestui depozit sinistru de chinuri fumegînde, să deschidă vagoanele, ceea ce au și făcut. Și, iată, din acestea încep să cadă afară cadavre încețate, să se

rostogolească oameni în agonie, să se precipite oameni asfixiați, oameni înnebuniți, da, înnebuniți, oameni înnegriti de arșita setei. Acestor oameni, Viorica Agarici le întinde apa înviețoare. Apă – acest element primordial, vital, pe care Creatorul lumii îl pune la dispoziția oricărei vietăți animale. Și apoi „Trenul morții” s-a pus din nou în mișcare, cu destinația Călmărași.

Am cerut atunci președintelui Crucii Roșii Române, Doctor Costinescu, să ia măsuri ca pe noul traseu ce avea să parcurgă „Trenul morții” să nu se mai repete samovolnicile petrecute la staționarea acestuia în gările din Podu Iloaiei și Roman. I-am mai cerut să asigure condiții umane de cazare în lagărul din Călmărași a acestor nenorociți evrei. Doctorul Costinescu s-a străduiț în acest sens și a izbutit și, nu numai atît, m-a înștiințat că a obținut cu acest prilej sfîșierate de inimi ca unii medici evrei să ca-pete îndărăț instrumentele medicale care le-au fost confiscate. Iată o altă pildă. Evreii din sudul Bucovinei și din nordul Moldovei au fost smulși din casele lor și deportați în Transnistria. În drum, unii dintre ei au fost uciși, alții cădeau istoviți și mureau în șanturi. Cei ajuși, în sfîrșit, în ținuturile sinistre de dincolo de Nistru, printre care mulți dintre ei goi, desculți, erau răpuși de frig, de foame și de boală. Noi nu aveam voie să le trimitem ajutoare în îmbrăcăminte, alimente, medicamente. Am spus Reginei-Mamă Elena că obținerea aprobării de a se trimite ajutoare acestor pri-begi în surghiu este mai mult decît urgentă, deoarece fiecare ceas contează, căci în fiecare ceas se sting în chinuri ființe nevinovate. Regina-Mamă, femeie cu-vioasă, s-a străduiț din răspuneri ca autorizația să fie acordată fără întîrziere. I s-a promis că așa se va face și așa s-a făcut. De îndată ce s-a luat cunoștință de rezultatul pozitiv al demersurilor sale, chiar în același ceas s-a grăbit să mi-l comunice, trimițînd pe aghiotantul ei la mine acasă, într-o noapte de viscol, pentru ca acest sol al bunății să-mi aducă vestea cea mare cu un ceas înainte, fără să mai aștepte a doua zi.

Iată o altă pildă. Cînd în Basarabia s-au comis masacre cu evreii, un ofițer român, milos, a acceptat primejdioasa misiune ce i-a fost încredințată de către diriguitorii evrei din București ca să ducă vești de la noi sărmanilor evrei de acolo, Inchiși în ghe-touri, cărora li s-a interzis să mai comunice cu noi.

(Continuare în pagina 12)

ALEXANDRU SAFRAN - o importanta figura a iudaismului contemporan

(Urmare din pagina 11)

Iată o altă pildă. Când reprezentanții guvernului german la București au insistat pe lângă autoritățile române să ordinașcă vagoanele necesare pentru ca să transporte în lagărele de exterminare în Polonia pe evreii din Transilvania de Sud și pe cei din Vechiul Regat, după ce au eșuat toate încercările noastre, ale dr. Fielderman și ale mele, pentru ca aceste deportări să nu aibă loc, m-am adresat mitropolitului Ardealului, Nicolae Bălan, cerându-i să vină la București pentru că trebuie să-i vorbească. Nu puteam să mă duc la Sibiu, pentru că eram ostatic. El a înțeles despre ce este vorba, înaltul prelat a răspuns chemării umilului rabin și a venit în Capitală. Convorbirea mea cu el a fost dramatică, zguduătoare. Duioș, dar aspru, i-am spus că după moartea noastră - doar simțim amîn-

doi la fel, muritori - îl voi declara în fața Judecătorului Ceresc răspunzător în ce privește viața miilor de ființe evreiești, găsindu-se în diocesa lui și osîndite la o moarte atroce prin deportarea lor în Polonia. Mitropolitul, fire mîndră, dar suflet cucernic, s-a cutremurat la auzul accentelor grave ale spuselor mele. S-a ridicat, s-a dus și a intervenit în favoarea acelor osîndiți, îndeplinind astfel, domnule președinte, doamnălor și domnilor senatori, un rol covârșitor întru salvarea evreilor din Transilvania de Sud și, ipso facto, a evreilor din Vechiul Regat, căci deportarea acestora din urmă era legată de deportarea celor de dinainte.

Evreii din Ardealul de Nord, ocupat de către unguri, nu au avut norocul să se găsească în diocesa vajnicului mitropolit Bălan, nu au putut, deci, beneficia de oblađuirea lui, a acestui suflet mare românesc. El, aîrmării, au fost expediți cu mare cruzime la Auschwitz, pentru a fi acolo înăbușiți în camerele de gazare și mistuiți în dogoarea cuptoarelor. Iar acei evrei răzeți din Ardealul de Nord care au izbutit să scape de la deportarea la Auschwitz datornea salvarea lor simțului nobil românesc al profesorului Raoul Șorban, simțului nobil românesc al domniei voastre, domnule profesor Șorban, chibzuinței

sale active și a aceleia a prietenilor săi. Ei s-au căznit ca acești răzeți evrei să poată să treacă în România, la noi, și de aici, din acest liman al izbăvirilor lor, să ajungă apoi în Țara Făgăduinței, în Țara Sfîntă.

Așadar, România, din acest punct de vedere, al deportării evreilor în Polonia, se situează în rîndul acestor puține țări europene cîmpite de armatele lui Hitler, ca Bulgaria, Danemarca, Finlanda, care nu și-au trimis copiii de obrajă evreiască să piară în gazul și în focul de la Auschwitz.

Domnule președinte, Doamnălor și domnilor senatori,

Iată pilde de autentic românism, învederat în vremea de cumpănită opreliște cînd am păstorit obștea evreiască din România, pilde pe care am onoarea să le citez din înalțimea tribunei Senatului, căruia am avut onoare să-i aparțin și care păstrează un loc de predilecție în inima mea recunoșcătoare. De aici, din acest loc însemnat și în acest ceas însemnat din viața mea, îndrept ruga mea către Dumnezeu să reverse harul Său în belșug asupra frumoasei țări românești și asupra bunului și dragului popor român.

Discurs rostit în Senatul României - 28 martie 1995

Domnului Gabriel Andreescu Președintele Centrului pentru Drepturile Omului Calea Victoriei 120, București

Stimate domnule Andreescu, Lucrarea colectivă Anti-Semitism and the Treatment of the Holocaust in Eastern Europe distribuită de Columbia University Press (New York 1994) conține un capitol scris de mine, intitulat Anti-Semitism and the Treatment of the Holocaust in Postcommunist Romania. În acest capitol, în paragraful care se referă la reacțiile antisemite ale parlamentarilor români la comemorarea a 50 de ani de la pogromul de la Iași și la Rezoluția 186 din 8 iulie a Congresului SUA privind renașterea antisemitismului în România (pagina 175), este scris între altele: „Gabriel Andreescu, un

Corectură la o lucrare

membru în Parlament din partea Partidului Liberal, a declarat că evreii au exploatat România și că Moses Rosen este răspunzător pentru antisemitismul din România.

Pasajul citat reprezintă o eroare de redactare pentru care îmi asum răspunderea. Dumneavoastră nu ați fost în 1991 membru în Parlament și nici nu ați reprezentat Partidul Liberal într-o calitate sau alta și deci nu puteați să faceți o astfel de afirmație. Nu doresc ca acest pasaj să afecteze imaginea și activitatea dumneavoastră în domeniul drepturilor omului. În consecință, voi corecta propoziția menționată mai sus în ediția următoare a lucrării și vă asigur că regret consecințele pe care această propoziție le-ar putea avea pentru dumneavoastră. Vă autorizez să publicați această scrisoare a mea acolo unde veți crede de cuviință. Cu sinceritate,

Al dumneavoastră RADU IOANID

SPP: „cazul Patapievici nu există“

Serviciul de Protecție și Pază a convocat o conferință de presă (4 aprilie a.c.) în scopul de a-și îmbunătăți imaginea.

Cu această ocazie, șeful SPP, general maior Dumitru Iliescu, a afirmat că nu există nici un grad de rudenie între el și președintele Iliescu, pe care l-ar fi cunoscut abia în decembrie 1989. „Cazul Patapievici e o chestiune provocată“, a spus Dumitru Iliescu, „el a fost inventat cu un anamit scop, dar nu știu care e acest scop“. Șeful SPP a insistat asupra faptului că nici un ofițer SPP nu s-a ocupat de H.-R. Patapievici, nici căpitanul Streche nu e angajat al SPP, iar BIP (Biroul de Informații Politice) nu există.

Întrebat despre Andrei Frumușanu, studentul omorît în 1991 de ofițerul SPP Dorel Vasile Gabor, Dumitru Iliescu a declarat că el consideră că ofițerul respectiv ar fi nevinovat și altcineva ar fi autorul crimei.

Dumitru Iliescu a prezentat funcționarea acestui serviciu. Potrivit declarațiilor sale, SPP a preluat atribuțiile fostei Direcții a V-a de Securitate și Gardă, dar nu și lucrătorii acesteia. SPP este

subordonat Consiliului Suprem de Apărare a Țării și se află sub controlul Parlamentului. Dumitru Iliescu susține că SPP ar avea în jur de 1.500 de angajați, dintre care cca 90% militari, 32% din lucrătorii SPP ar proveni de la Ministerul Apărării Naționale, 20% de la Ministerul de Interne, 4% de la SRI și 44% din instituții civile. Majoritatea, după cum ne-a informat șeful SPP, sînt absolvenți ai Academiei de Înalte Studii Politice și ai altor institute de învățămînt superior. Media de vîrstă este 34 ani.

Atribuțiile SPP ar fi asigurarea protecției înalților demnitari români și a celor străini în perioada în care se află în România, precum și a sediilor unde aceștia își desfășoară activitatea, și nu realizarea de investigații și culegerea de informații. Pentru protecția lui Ion Iliescu, a Palatului Cotroceni și a altor reședințe ale președintelui ar fi repartizați aproximativ 15% din angajații SPP (aproximativ 225 persoane), a mai declarat Dumitru Iliescu. În cadrul SPP funcționează și o structură de intervenție antiteroristă. (OANA ARMEANU)

EXPRESUL DE MARȚI nr. 5

- „Vinerea neagră“
- „În sediul CDR s-a tras cu pistolul“
- „Un caz în atenția Diviziunii Contraspionaj Economic al SRI“
- „Războiul administratorilor arbitrar abuziv de polițisti“
- „În anul 2000, 20 de state vor deține bomba atomică, printre ele și România“
- „Michael Jackson și-a scos familia din testament“
- „Madonna a fost palmuită“
- „O nouă marcă de vodcă poloneză: Cornel Punnea“

FACTORING INTERNATIONAL DE EXPORT

SINGURUL MOD DE ASIGURARE CARE VĂ DESPĂGUBEȘTE ÎNAINTEA PRODUCERII DEZASTRULUI

PROBLEMELE DUMNEAVOASTRĂ:

- Nu dispuneți de fonduri valutare suficiente...
- Clienții externi nu se grăbesc să vă achite facturile...
- Unii clienți ar putea avea probleme de solvabilitate temporară sau definitivă...

SOLUȚIILE NOASTRE:

- Vă punem operativ la dispoziție fonduri valutare reprezentând cel puțin 80% din valoarea facturilor emise.
- Chiar dacă scadențele prevăzute sunt îndepărtate sau incerte, noi avem posibilitatea de a vă plăti pe loc.
- Vă protejăm de riscul insolvenței clienților dumneavoastră, asigurându-vă încasarea exporturilor în proporție de 100% în valută.

BANCA ROMANA PENTRU DEZVOLTARE S.A.

Sediul central: București, str. Doamnei nr.4 sector 3
Serviciul Factoring camera 222, tel.3123206, fax 6133013

EDITURA HUMANITAS

David Bohm
Plenitudinea
lumii și ordinea ei

David BOHM
Plenitudinea lumii și ordinea ei
312 pagini, 4900 lei

În numele unei realități holografice și nonseparabile, Bohm respinge dicotomiile binare curente, de tip parte/întreg, individ/societate, experiență/cunoaștere, propunînd în schimb forme nefragmentare de descriere, fluide și elastice, capabile să exprime intuiția dominantă a acestei cărți: aceea că realitatea este un unic proces de curgere fără limită, o plenitudine dinamică bazată pe o ordine implicită atotcuprinzătoare, care se desfășoară și se înlățește continuu, potrivit mișcărilor și transformărilor particulare.

Georg Henrik von WRIGHT
Explicație și înțelegere
236 pagini, 4500 lei

Georg Henrik
von Wright
Explicație
și înțelegere

Georg Henrik von Wright, cu acea privire proaspătă, liberă de prejudecăți și neservită de multor intuiții ce au devenit deja obișnuințe ale gândirii, supune unei examinări exemplare prin rigoarea ei analitică și luciditatea ei critică conceptele centrale ce intervin în formularea întrebărilor și în formularea punctelor de vedere cu cea mai mare autoritate: cauzare și cauzalitate, intenție și intenționalitate, comportament și acțiune, explicație și înțelegere, explicație cauzală și explicație teleologică. Autorul propune noi distincții și delimitări conceptuale ce ne distanțiază deseori de cele deja familiare.

Seria ȘTIINȚĂ ȘI FILOZOFIE

Rwanda

La 6 aprilie 1994, după asasinarea președintelui Juvénal Habyarimana, în Rwanda a început un război violent, soldat cu un genocid fără precedent în istoria Africii. Extremiștii hutuși (etnia majoritară) au început să masacreze minoritatea tutsi și „complicii” acestora, opozanți ai hutușilor. Bilanțul tragic al infruntărilor: între 500.000 și 1.000.000 de morți (majoritatea tutsi) și 1,5 milioane de refugiați. La un an de la începutul războiului, *Reporters sans frontières* și *World Media Network* au organizat o acțiune internațională la care participă 40 de publicații, în semn de solidaritate cu revista *Kinyamateka* (Jurnalul), cel mai vechi ziar din Rwanda. Apariția acestui ziar, singurul care militază intransigent pentru drepturile omului, constituie în sine un act de curaj. Redacția publicației este compusă din hutuși și tutsi. Mulți dintre ziaristii publicației sînt încă în închisoare. Sediul a fost distrus și devastat.

Dintre publicațiile românești, revista „22” a fost aleasă pentru a participa la acțiunea internațională de solidaritate cu ziarul rwandez *Kinyamateka*.

KINYAMATEKA

• 6 APRILIE 1994—6 APRILIE 1995 • NUMĂR SPECIAL •

Editorial

Anul care s-a scurs a plasat definitiv Rwanda pe lunga listă a țărilor victime ale unei „catastrofe umanitare”. Ceea ce s-a întâmplat la noi este fără precedent în istoria continentului african. Terorismul ca și corupția au făcut mîi de victime. Cei care au avut curajul de a nu participa la masacre nu pot înțelege nici azi cum, dintr-o dată, sălbăticia poate lua locul umanității.

Catastrofa care s-a abătut asupra Rwandei a demonstrat eșecurile succesive ale rwandezilor: politicienii nu au știut să găsească o soluție pacifistă și adecvată pentru cetățeni. Intellectuali nu au putut

să analizeze la timp situațiile cotidiene, fapt care le-ar fi permis să semnaleze comportamentul veros al politicienilor, comportament prin care tineretul a deprins arta de a ucide. Astăzi, intelectualii fac elogiul sistemului. Or, un intelectual care curtează Puterea este un intelectual ratat.

Responsabilii religioși care de multă vreme predică iubirea și caritatea i-au văzut pe unii dintre enoriașii lor plănind și împlinind genocidul pentru a-și salva interesele personale. Să mai adăugăm și legenda: colaborare cordială între responsabilii religioși și Putere. Și atunci, ce mai însemnă un credincios care se comportă ca și cum n-ar crede în nimic?

La un an de la evenimentele este momentul să ne întrebăm ce s-a întâmplat. Cum de a ajuns Rwanda aici? Cum s-ar putea face ca nenorocirea să nu se mai repete niciodată? Oare să fie condamnată Rwanda să-și croiască istoria în sînge? Terorismul nu este eradicat, iar răufăcătorii continuă să sfideze forțele de ordine. Justiția este paralizată atunci cînd oamenii sînt uciși sau arși în închisoare. Unde este speranța pentru Rwanda? Nu trebuie cruțat nici un efort pentru a împiedica o altă vîrsare de sînge. Pămîntul țării celor o mie de coline nu trebuie să mai fie acoperit de schelete.

ANDRÉ SIBOMANA,
redactor-șef

Țara celor o mie de coline, după un an

După 6 aprilie 1994 – data atentatului împotriva avionului în care se afla președintele Habyarimana –, Rwanda a cunoscut o situație apocaliptică: ucideri de o amploare fără precedent, mai întîi la Kigali, apoi pretinzîndi în țară, timp de trei luni. Cînd Kigali a căzut în mîna FPR, la 4 iulie, Forțele Armate Rwandez (FAR) au fugit în masă spre Zair, antrenînd cu ele milioane de rwandez care au luat cu ei o cantitate enormă de bunuri. În urmă a rămas un țînut devastat. La 19 iulie a fost numit un nou guvern, cu sarcina de a redresa țara. Ce se întîmplă azi, la un an de la începutul masacrelor?

Se vorbește continuu de reconcilierea națională. Dar cine cu cine să se reconcilieze? Politicienii estimează că cel mai urgent ar fi să se pună la

punct un sistem judiciar care să ridice impunitatea de care se bucură criminalii. Din mai mult de 700 de agenți ai Ministerului de Justiție, înainte de război, n-au mai rămas decît 200. Unii au fost uciși, alții sînt în exil. Or, după legea în vigoare, nici un magistrat suplimentar nu va fi numit înainte de instalarea Consiliului Superior al Magistraturii și a Curții Supreme. Această întîrziere are consecințe dezastruoase. Peste 23.000 de persoane sînt închise fără judecată, uneori chiar fără dosar. Închisoarea centrală din Kigali, construită în 1930 pentru 750 de deținuți, are astăzi mai mult de 7.000 de pușcăriși. Numai justiția poate proteja drepturile omului și pedepsi legal pe vinovați. Pînă atunci, răzbuarea este singura lege.

Unul dintre obiectivele guvernului actual este cel de a-i determina pe refugiați să se reîntorcă (inclusiv pe cei din 1959 și 1972). Numai că pentru acest lucru nu a fost pregătită nici o structură de primire a oamenilor. Cifrele furnizate de ministerul de resort indică: 240.000 de refugiați în Burundi s-au întors în Rwanda, la fel, jumătate din cei 260.000 de refugiați în Uganda și o parte importantă din cei 500.000 de refugiați în Zair și Tanzania. Toți acești oameni s-au instalat în orașele, în casele și pe pămînturile celor care au fugit. Și, pe măsură ce vechii proprietari se reîntorc, izbucnesc conflicte, uneori sîngeroase.

În țările limitrofe există la ora actuală aproximativ două milioane de refugiați rwandez. În interiorul țării, mai multe sute de mii de persoane au fost deplasate de război. Trei motive

îi împiedică să se reîntorcă. Primul: unii dintre ei sînt ținuți ca oștaci de foștii deținuți ai puterii. Al doilea motiv: unii au participat la genocid și nu îndrăznesc să se reîntorcă pentru că știu că vor fi urmăriți. Al treilea motiv: insecuritatea care domnește în regiune. Poți fi ucis întîmplător, executat sau închis în orice clipă.

Condițiile de viață sînt încă precare. Au început să funcționeze centre medicale, dar aproape toate sînt ale organizațiilor non-guvernamentale străine. Ce proiect are statul pentru sănătatea publică în cazul în care străinii pleacă? Deja înainte de genocid, epidemia SIDA atinsese proporții alarmante. În timpul genocidului populațiile s-au amestecat, au avut loc numeroase violuri în urma cărora numărul de contaminați cu SIDA a crescut. În taberele de refugiați domnește promiscuitatea. Mai rău: după război, oamenii par să nu se mai teamă de SIDA. Dacă statul nu face nimic, SIDA va produce un alt genocid.

Toate școlile au fost serios avariate. Numeroși dascăli au murit sau sînt în exil. Școlile primare s-au deschis, cele secundare abia acum își reîncep cursurile. Nu se știe încă ce se va întîmpla cu universitățile.

Transporturile și comunicațiile sînt și ele avariate. Din cele 200 de vehicule care constituiau parcul de automobile ale Oficiului național de transport în comun au rămas doar 38. Dintre acestea doar 24 autobuze sînt în stare de funcționare. Deplasările au devenit dificile, mai ales în colțurile îndepărtate ale țării, unde drumurile sînt proaste și unde conducătorii auto particulari nu îndrăznesc să se aventureze.

Sînt multe de reconstruit în Rwanda. Dar nu casele și drumurile sînt cel mai greu de refăcut. Cel mai dificil este să-i faci pe oameni să conviețuiască unii lîngă alții. Va trebui multă voință, clarviziune și perspicacitate din partea rwandezilor, mai ales a conducătorilor, ca fiecare om să se simtă bine în țara lui, să muncească pentru țara lui și pentru ei înșiși, fără a-și stînjea aproapele. Reconstrucția începe cu oamenii, pentru că ei în primul rînd au fost distruși.

LADISLAS NIYONGIRA

Această pagină a fost realizată cu sprijinul organizațiilor: „Reporters sans frontières” și „World Media Network”. Ea apare pe 6 aprilie în Rwanda și în alte 40 de țări, tradusă în 15 limbi. Publicațiile participante: „Al-Ahram” (Egipt), „Al-Hayat” (Liban), „Al-Khabar” (Algeria), „Al-Shoura” (Yemen), „Al-Quds” (Ierusalim), „Busqueda” (Uruguay), „Cumhuriyet” (Turcia), „Der Standard” (Austria), „Die Tageszeitung” (Germania), „El Espectador” (Colombia), „El País” (Spania), „El-Watan” (Algeria), „Feral Tribune” (Croația), „Fohla” (Brazilia), „Gazeta Wyborcza” (Polonia), „Green Left” (Australia), „Het Parool” (Olanda), „Internazionale” (Italia), „La Croix” (Franța), „La Griffe” (Gabon), „La Nación” (Costa Rica), „La Tribune de Genève” (Elveția), „L’Economiste” (Maroc), „Le Devoir” (Québec), „Le Jour” (Coasta de Fildeș), „Le Matin” (Benin), „Le Messenger” (Camerun), „Le Pays” (Burkina-Faso), „Le Soir” (Belgia), „L’Observateur” (Mali), „Mauritania Nouvelle” (Mauritania), „Monitor” (Muntenegru), „Nasa Borba” (Serbia), „Oslobodjenje” (Bosnia-Herțegovina), „Rilindja” (Kosovo), „Tagas Anzeiger” (Elveția), „The Irish Times” (Irlanda), „The Jordan Times” (Iordania), „The Point” (Gambia), „22” (România), „Yomiuri Shimbun” (Japonia).

„JUCÎND POPICE DE UNUL SINGUR: Două opinii despre un studiu

Se află America pe o pantă civică descendentă?

Călătorii europeni ajunși pe pământul Americii au fost dintotdeauna impresionați de numărul extrem de mare al asociațiilor civice voluntare, care constituie nucleul societății civile americane. În urmă cu mai bine de un secol și jumătate, Tocqueville remarcase faptul că americanii de toate vârstele și condițiile sociale formează în mod constant asociații de diverse tipuri în vederea promovării intereselor lor comune și a îmbunătățirii vieții lor cotidiene. În ochii călătorului francez, această propensiune de a forma organizații civice reprezenta cheia succesului democrației în America, o observație la fel de valabilă și astăzi, la sfârșitul secolului XX.

Optimismul viziunii tocqueviliene este însă în prezent obiectul unei foarte interesante reconsiderări critice, care tinde să atragă tot mai mult atenția și interesul opiniei publice. Alături de multiculturalism, dialogurile pe tema comunității și a capitalului social reprezintă unul dintre capetele de afiș ale actualității politice și universitare americane. Una dintre cele mai proeminente figuri implicate în acest dialog este Robert Putnam, profesor de științe politice la Universitatea Harvard. Autor al unei de acum clasice analize a democrației italiene – *Making Democracy Work* (1993) – Robert Putnam a publicat de curând un foarte incitant studiu intitulat *Bowling Alone: Democracy in America at the End of the Twentieth Century*, ale cărui concluzii subminază tocmai un spectaculos și alarmant declin al angajării civice în Statele Unite. Comentat pe larg în cele mai prestigioase reviste și ziare americane,

Recitindu-l pe Tocqueville: conversația civică în America sfârșitului de secol XX

studiul profesorului de la Harvard a atins, se pare, o coardă sensibilă, care trezește puternice reacții afective în inimile multor americani. Nu este, deci, o pură întâmplare faptul că în recentul său discurs despre starea națiunii, prezentat la sfârșitul lunii ianuarie, însuși președintele Bill Clinton a reluat – pe alocuri în mod obsesiv – câteva teme și concluzii ale studiului lui Robert Putnam, devenit, se pare, o lectură obligatorie pentru funcționarii publici de la Casa Albă. America sfârșitului de secol XX se află aparent pe o pantă civică descendentă, care este în măsură să ridice câteva serioase semne de întrebare în privința vitalității democrației americane de mine. Să-și fi epuizat ea oare toate resursele civice?

La ce duce „privatizarea timpului liber“

Pentru a răspunde la această întrebare, Robert Putnam se oprește în studiul său asupra citorva mari teme, luând ca punct de plecare conceptul de *capital social* (definit în sens larg ca ansamblul de norme și organizații civice, forme de solidaritate socială etc.). El pune astfel în evidență scăderea spectaculoasă cu aproape un sfert a numărului de alegători americani în ultimele trei decenii. Alegerile prezidențiale din 1992, prin prezenta unui al treilea candidat neutru (Ross Perot), au marcat la vremea lor un ușor reviriment, care nu a fost reconfirmat, însă, de recente alegeri din noiembrie. De asemenea, numărul celor care participă în mod regulat sau ocazional la adunările locale sau sînt membri activi în comitetele de părinți și profesori ce supervisează calitatea educației din școli a scăzut cu mai mult de o treime în ultimii 20 de ani. Un declin similar se înregistrează și în privința numărului celor care păstrează legătura cu senatorul sau deputatul local, care sînt activi în diversele asociații locale, care participă la diferite manifestații politice sau care

increază pentru un anumit partid politic. Numărul membrilor de sindicat a enorbit și el simțitor.

În mod analog, a scăzut cu aproape un sfert și numărul cititorilor de ziare, în pofida faptului că nivelul mediu de educație a crescut constant în ultimele trei decenii. Implicarea în diversele asociații civice se reduce tot mai mult la achitarea cotizației prin poștă, ceea ce duce la o diminuare constantă a timpului real alocat activităților civice propriu-zise.

Consecințele erodării capitalului social sînt importante. Ele se traduc, în general, în neîncredere în instituțiile politice (atît la nivel federal, cît și la cel local), precum și într-o crescîndă alienare socială. Principalele cauze ale acestei erodări, în opinia lui Robert Putnam, sînt relativ ușor de identificat. Creșterea gradului de ocupare a populației feminine a provocat o scădere a numărului persoanelor implicate în asociațiile civice, cu repercusiuni semnificative asupra calității activității lor. Mobilitatea socială a cunoscut în ultimele decenii un avînt spectaculos, fapt care a afectat stabilitatea organizațiilor civice și a dus la erodarea vieții familiale (tradușă într-un număr mare de divorțuri).

Dar cea mai mare provocare a venit – și va continua, desigur, să vină – din partea mutațiilor tehnologice, care au schimbat radical ritmul și conținutul vieții noastre cotidiene. Robert Putnam vorbește în această privință despre o adevărată „privatizare a timpului liber“, care sporește adesea solitudine și izolarea socială. Americanii de astăzi petrec un timp incomparabil mai mare în fața televizorului decît părinții lor în anii '50-'60. Noile CD-playere tind să reducă participarea la concertele publice, după cum revoluția video tinde să ne facă tot mai mult prizonierii propriilor noastre cămine. Nu în ultimul rînd, noua poștă electronică, deși permite comunicarea aproape instantanee la mari distanțe cu persoane pe care cel mai adesea nu le cunoaștem, tinde să ne separe tocmai de vecinii noștri, cu care nu mai avem timp să vorbim.

Important pentru societate este continua conversație civică

Cît de serios este atunci acest semnal de alarmă? La urma-urmei, nu este oare un semn de sănătate – fie și fragilă, dar nu mai puțin reală – atunci cînd o societate este capabilă să-și gîndească în mod critic și lucid propriile dileme? America a avut, se pare, dintotdeauna o paradoxală inclinație în a exagera uneori gravitatea problemelor sale (mă gîndesc acum, de exemplu, la neîncrederea critică a universităților americane față de Allan Bloom în a sa *The Closing of the American Mind*, 1987) tocmai pentru a risipi apatia în care părea a se fi confundat la un moment dat. Un cititor atent al studiului lui Putnam ar putea replica pe bună dreptate că nu se poate vorbi în cel mai bun caz

Aurelian Crăiutu și Vladimir Tismăneanu discută despre un incitant studiu care preocupă acum mediile intelectuale și politice din Statele Unite ale Americii – „Bowling Alone: Democracy in America at the End of the Twentieth Century“ („Jucînd popice de unul singur: democrația americană la sfîrșitul secolului XX“) al profesorului de științe politice Robert Putnam de la universitatea Harvard. Chiar președintele Bill Clinton a preluat câteva teme și concluzii ale acestui studiu, care a devenit o lectură obligatorie pentru funcționarii de la Casa Albă.

decît despre un declin relativ al capitalului social. Noi asociații și forme de implicare civică au apărut în ultimii ani, tinzînd a înlocui fermele vechi, obsolete. Am în vedere aici organizațiile „terțiare“ (aceasta este denumirea lor oficială), asociațiile non-profit sau „grupurile de suport“ (majoritatea acestora din urmă avînd o afiliere religioasă), motiv care i-a determinat pe unii specialiști (ca Lester Salomon) să vorbească chiar despre o adevărată „revoluție asociațională“.

O poziție asemănătoare o adoptă și autorul unui articol pe această temă publicat recent în *The Economist* (18.02.1995). El pornește de la constatarea incurajatoare potrivit căreia, în 1993, peste 89 milioane de americani – aproape jumătate din populația adultă a Statelor Unite – au fost angajați într-o anumită formă de voluntariat civic (în medie 4,2 ore pe săptămînă). Organizațiile religioase sînt și ele extrem de active și puternice, canalizînd astfel energiile și disponibilitățile civice, cel mai adesea într-un scop umanitar. Există apoi un dialog intens pe tema comunității ca răspuns tocmai la sentimentul general de dezrădăcinare și izolare creat de efectele negative ale creșterii economice asupra celor mai neprotejate straturi ale populației. Nu înfirmă atunci toate aceste date concluziile ușor pesimiste ale studiului lui Robert Putnam?

Un răspuns tranșant la această întrebare este, cred, imposibil de dat. Datele statistice prelucrate de specialiști nu sînt niciodată infailibile, dimpotrivă. Poate că la urma-urmei un astfel de răspuns tranșant nici nu prezintă o importanță fundamentală. Într-adevăr, în opinia lui Putnam, esențial este ca societatea să rămînă angajată într-o continuă conversație civică în măsură să deschidă noi canale de comunicare și de rezolvare a problemelor sociale și economice contemporane care sînt permițate în final o consolidare a capitalului social. În sfîrșit, este important de explorat modul în care politicile publice influențează – pozitiv sau negativ – formarea acestui capital.

Faptul că președintele Clinton și-a ales ca partener de discuție tocmai un profesor de la Harvard este mai mult decît semnificativ și incurajator. El dovedește că între politică și viața universitară legăturile nu sînt și nici nu trebuie să fie vreedată tăiate, că ideile cu adevărat valoroase sînt rodul unei conversații civice în care nimeni nu deține monopolul adevărului, dar în care fiecare știe să asculte respectuos părerea avizată a celorlalți. Ar fi de dorit – chiar dacă pe moment acest lucru pare de-a dreptul utopic – ca președintele Iliescu să urmeze într-un sfîrșit exemplul colegului său de la Casa Albă. Pe cînd, așadar, o adevărată „conversație civică“ și la București?

Nota: Subtitlurile aparțin redacției
AURELIAN CRĂIUTU,
Princeton, N.J.

un radio actual

TALK-SHOW-uri LIVE

FM 94,2 MHz

RADIO TOTAL

Telefon: 031 21 56 031 5535

In fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00–24,00:

Luni:
Off-side – Ioan Chirilă

Marti:
Cîinele de pază – Cornel Nistorescu

Miercuri:
Punct și virgulă – Carmen Bendovski

Joi:
Fiți întreprinzători – Bogdan Teodoriu

Vineri:
Taxiul de Noapte – N.C. Munteanu

DEMOCRAȚIA AMERICANĂ LA SFÎRȘITUL SECOLULUI XX*

mult comentat în Statele Unite

Solidaritate civică și capital social

Numărul din ianuarie 1995 al excelentei reviste trimestriale *Journal of Democracy*, publicată de editura Universității John Hopkins sub egida Forumului Internațional pentru Studii Democratice din cadrul Fundației Naționale pentru Democrație (NED), conține numeroase studii și articole, pe cît de pătrunzătoare, pe atît de incitante. Între acestea am amintit studiul istoricului francez François Furet, „Europa după utopism”, apoi contribuțiile unor Marcio Król, Guillermo O'Donnell, Philippe Schmitter privitoare la șansele proiectului democratic în lumea contemporană. Francis Fukuyama, faimos prin profetizarea sfîrșitului istoriei, se ocupă de chestiunea relației dintre cultură, tradiții și modele politice, în special în zonele în care confucianismul continuă să fie viziunea etică și religioasă dominantă. Însă studiul care a stîrnit cele mai aprinse comentarii este datorat profesorului Robert Putnam, de la Universitatea Harvard, intitulat „Bowling Alone” (Jucînd popice de unul singur). Inițial o prezentare făcută în cadrul unui simpozion desfășurat în Suedia, studiul lui Putnam evaluează o serie de tendințe sociale care indică o scădere a implicării și participării civice și asociaționale a americanilor. Adus la cunoștința președintelui Clinton, acesta l-a invitat pe Putnam, împreună cu alți distinși gînditori sociali la Camp David, pentru o sesiune de *brainstorming* în vederea pregătirii discursului despre starea uniunii din ianuarie anul acesta. Multe teze ale lui Putnam, între care aceea privind declinul societății civile americane și a atrofierii simțului solidarității civice, aveau să fie preluate direct în discursul prezidențial. În ultimele săptămîni, presa de specialitate și de mare tiraj a ocupat intens de chestiunea pericolului atomizării și alienării spațiului public american. Gînditorii de orientare comunitaristă nu jubilat în fața a ceea ce și consideră o confirmare a tezelor lor. Individualiștii liberali au insistat că America dintotdeauna a cunoscut tendințe spre libertatea solitară și de refuz al alcătuirii grupale ori de masă. Din perspectiva noastră, legată de tranziția din România, tezele lui Putnam au o semnificație sporită: în viziunea sa, garantarea spațiului civic democratic, funcționarea sistemului pluralist este profund și intim legată de dezvoltarea asociațiilor și structurilor informale, non-guvernamentale, în care cetățenii pot să se angajeze în forme de interacțiune simbolică, să se cunoască reciproc, să-și fixeze scopuri comune și să intre în acțiuni colective pentru atingerea lor. Multe din aceste formulări nu fac decît să adevărească intuițiile Școlii sociologice de la București din perioada interbelică legate de rolul formelor non-guvernamentale de cooperare și afirmare civică.

Pentru Putnam, existența societății civile, multitudinea de asociații morale și intelectuale constituie premisa încrederii sociale, iar acest lucru a fost descris de Alexis de Tocqueville încă în anul 1830 drept substanța democrației americane. Pentru a-și argumenta tezele, Putnam recurge la conceptul de **capital social**, formulat de un număr de sociologi și politologi americani: „Prin analogie cu noțiunile de capital fizic și capital uman” – scrie el – „respectiv instrumentele și instrucția care potentează productivitatea individuală, «capitalul social» se referă la asemenea trăsături ale organizării sociale precum rețelele, normele și încrederea specială care facilitează coordonarea și

• președintele Clinton l-a invitat pe Robert Putnam la Camp David • unele dintre tezele lui (atrofierea simțului solidarității civice, declinul societății civile americane) aveau să fie preluate în discursul prezidențial • intuițiile școlii sociologice de la București din perioada interbelică despre rolul formelor non-guvernamentale de cooperare sînt confirmate azi • „capitalul social” – noțiune esențială pentru destinul democratic •

cooperarea pentru beneficiul mutual”. Într-adevăr, întreaga tradiție a filosofiei politice argumentează că viața în comunități bogate în asemenea capital social este mai puțin marcată de anxietate, criză, turbulențe politice și demobilizare civică.

Putnam este cunoscut printr-o splendidă lucrare de sociologie politică, în care, după douăzeci de ani de cercetare empirică în Italia, își expunea concluziile despre formele concrete de optimizare și funcționare a democrației. Apărută în 1993, *Making Democracy Work* (A face democrația să lucreze) a fost aplaudată ca o lucrare clasică prin amplexarea ipotezelor și acuratețea analizei. Unii critici au comparat cartea lui Putnam cu operele unor Max Weber sau Vilfredo Pareto. Concluzia acestei lucrări, importantă pentru ipotezele din acest studiu, ca și pentru destinul democrației al societăților în faza tranziției dinspre autoritarism spre pluralism, este extrem de importantă: „Normele și rețelele de angajament civic afectează performanța guvernămintului reprezentativ. (...) Cercetarea sistematică a arătat că nivelul calitativ al guvernării este determinat de tradițiile durabile de angajament civic (ori de absența lor). Participarea

electorală, lectura ziarelor, afilierea ca membri în societăți corale ori cluburi de fotbal – acestea apar ca semne ale unei regiuni încununată de succes. Într-adevăr, analiza istorică a sugerat că aceste rețele de reciprocitate organizată și de solidaritate civică, departe de a fi un epifenomen al modernizării socio-economice, sînt de fapt o profunditate a acesteia”. Într-adevăr, pînă în urmă cu circa două decenii și jumătate, asemenea forme de interacțiune socială păreau lino-consolidate în Statele Unite. Există, desigur, după părerea sociologului David Riesman, „o multitudine solitară”, în special în marile orașe. Existau însă enorme cantități de capital social în formele locale de solidaritate civică, fie ele religioase, grupuri de lectură, grupuri de femei, asociații părinți-profesori. Toate acestea se află în clipa de față în vizibila descreștere. Încrederea în guvernul de la Washington (inclusiv în Congres) a suferit un deplin dramatic (să ne amintim de fenomenul Ross Perot). În fiecare an, în ultimele două decenii, milioane de americani s-au retras din asociațiile care-i făceau participanți la treburile civice. Afilierea la organizațiile sindicale, un indicator esențial de participare socială, a scăzut simțitor în ultimii patruzeci de ani. Și poate că sună cumva hilar, dar faptul este că se poate de simțomatic: americanii tind să se retragă din ligile jucătorilor de popice. Jocul este mai popular ca oricînd, însă americanii preferă să-l practice solitar, fără acompaniamentul de conversație, pizza și bere de odinioară. Evadarea din grup, respingerea formelor asociaționale de existență umană nu este, desigur, un fenomen absolut și irezistibil. Putnam îl diagnostichează, analizînd totodată și o serie de reale ori presupuse contru-tendințe, precum apariția Asociației naționale a pensionarilor (33 milioane în 1993, deci, după Biserica Catolică, cea mai mare organizație privată din lume). Dar acest tip de supraorganizații, anonimizante și omogenizante, nu sînt ceea ce Tocqueville numea „asociații secundare”. Putnam le numește „asociații terțiare” și sugerează că ele nu au un rol direct la întărirea încrederii publice.

Nu pot epuiza în aceste note bogăția informațională și conceptuală a studiului lui Putnam. Departe de a fi un fatalist, el cheamă la o examinare lucidă a politicilor publice care nu generat scăderea capitalului social și accentuarea stării de demoralizare a cetățenilor. Chestiunea este de a revitaliza angajamentul civic, implicarea în structuri de acțiune ale societății civile care să restabilească caracterul dinamic și vibrant al acesteia. Pentru aceasta este necesară înțelegerea faptului, amplu și persuasiv dovedit de științele sociale, că între încrederea socială și angajamentul civic există o puternică corelație. Studiul lui Putnam trebuie să-i invite la serioasă reflecție pe toți cei care sînt preocupați de viitorul democrațiilor. Ar fi deci o mare eroare ca activiștii civici din fostele state comuniste să se lase copleșiți de dezgust melancolic ori chiar disperare abulică atunci cînd se văd confrunțați cu actualele reculuri politice. Metodice și perseverente, lucid și imaginativ, sensul acțiunii lor trebuie să vizeze regenerarea, sporirea și consolidarea capitalului social, a formelor de căutare colectivă a binelui public.

VLADIMIR TISMĂNEANU
Washington, D.C., 26 februarie 1995

RADIO Tinerimea
68,7 FM
stereo

Un dușman al singurătății

Drumul către casă – emisiune cuprinzînd informații din viața Capitalei – coordonator Maria Manoliu (de luni pînă vineri, ora 15.00)
Rockada mare – realizator Florian Pittiș (marți, ora 22.00)
Cîntăreala cheală – jumea teatrului; noutăți, interviuri, analize – realizator Alin Gălățescu (miercuri, ora 17.15)
Turnul de veghe – Dezbateri cu lumea presei asupra principalelor probleme ale momentului – realizator, directorul postului **Radio Tinerama**, Cornel Ciomăzga (vineri, ora 18.00)
Cîntăreala model – jumea model; perioade, stiluri, manechine – realizator Alin Gălățescu (vineri, ora 21.15)
Fără anestezie – invitatul săptămîinii în dialog cu directorul postului **Radio Tinerama**, Cornel Ciomăzga (sîmbătă, ora 18.00)

În buna tradiție otomană

Grupările de gherilă ale PKK – Partidul Muncitoresc din Kurdistan, de orientare marxistă – se află în al 11-lea an de război pentru dreptul de a forma un stat independent în sud-estul Turciei. Combaterea teroristilor marxista a costat Turcia opt miliarde de dolari doar în 1994. Gherilele kurde, numărând circa 2.500 de luptători bine pregătiți, organizați în unități extrem de mobile, acționează în special de pe teritoriul irakian.

Convorbiri interceptate și citate de armata turcă arată că PKK ar intenționa să-și intensifice atacurile în primăvară și vară, pentru a compromite guvernul sau a-i silii să se așeze la masa negocierilor, ca să-și asculte revendicările separatiste. De aceea, Ankara a lansat în luna martie o ofensivă masivă dincolo de granița cu Irakul, cu scopul declarat de a lichida cuiburile de rezistență ale kurzilor. Nu este prima dată când armata turcă jură să distrugă PKK, dar după un deceniu de lupte zadarnice, în care și-au pierdut viața peste 15.000 de persoane, locuitorii țării sînt destul de sceptici cu privire la reușita acțiunii.

Mișcarea kurdă, de extremă stînga, este susținută de inamicii tradiționali ai NATO (citește Rusia) și de cei ai Turciei seculare (fundamentalisti islamisti), care folosesc și alimentează un conflict etnic și istoric. Existența acestor inamici din afară convine însă Turciei, fiind un pretext pentru impunerea – în interior – a unor măsuri drastice de securitate. Kurzii nu sînt singurul grup care se poate plînge de discriminări și de încălcarea drepturilor elementare.

Premierul Tanuş Çiller a folosit cunoscutul motto al „provocărilor cronice” și atunci cînd a impus starea de urgență într-un cartier din Istanbul, unde tulburările de la mijlocul lunii martie au dus la moartea a 17 persoane. Alawitii, comunitate musulmană care reprezintă o cincime din cei 60 de milioane de locuitori ai Turciei, se plîng că statul încurajează doar religia sunnită – cea a majorității. Cartierul Umraniye, centrul tulburărilor, era cunoscut ca fortăreață a marxiștilor înainte de instaurarea regimului militar din 1980–1983. Tradiția de stînga s-a păstrat în rîndurile opoziției, în aceeași măsură în care excelese dreptei se perpetuează la nivelul autorităților. Abuzurile polițienești, care pot merge de la încălcarea libertății de exprimare pînă la tortură, abundă. În aceste condiții, asigurările date de Çiller că „Statul este mai puternic, mai hotărît ca niciodată” sună prost. Problema reală ar putea fi însă situația economică a Turciei, care se confruntă cu o rată a inflației de 150%. Prinsă în tăvălugul tulburărilor sociale, conducerea Turciei își amintește cu prea mare ușurință de experiența sa istorică, de tradiția „mîinii de fier”.

35.000 de militari turci, majoritatea din trupe de comandă și unități tehnice, au pornit spre granița cu Irakul în zorii zilei de luni 21 martie, în ajunul sărbătorii kurde a Anului Nou. Convoiul de 3.000 de camioane se întindea pe o distanță de peste 100 de kilometri. Ofensiva a fost susținută de tancuri, avioane de luptă și elicoptere „Cobra”. Masarea de trupe în regiune începuse însă de cîteva săptămîni. Iar dimensiunile dispozitivului militar au anulat elementul surpriză.

Unii comentatori afirmă că rebelii au avut tot timpul pentru a trece din nou frontiera în Turcia, unde terenul inaccesibil li pune la adăpost de autorități. În așteptarea trupelor au rămas civilii, pradă ușoară pentru sentimentele nerefutate ale unor combatanți fără inamic. La unele baze, rebelii au lăsat doar forțe simbolice, care să-i țină în loc pe atacanți. Soldații aflați în misiune în apropiere de orașul Zahko au relatat că minele plasate de kurzi îngreunează atacul asupra bazei estice Haftanin. Un mare număr de arme – mortiere, mine antitanc și rachete antiaeriene – capturate din taberele PKK au fost arătate jurnaliștilor. Pe tot parcursul celor două săptămîni de ofensivă, bombardiere lansate de la trei baze turcești au atacat ținte de pe teritoriul Irakului. Știrile de pe front sînt în continuare neclare, fiecare din părți revendicînd un mare număr de victime. PKK a anunțat moartea a 500 de soldați și doar 20 de rebeli, în timp ce armata a raportat că 295 de rebeli au fost uciși, față de 26 de soldați. Ministerul de Interne de la Ankara susține că trupele sale de comandă au luat 440 de prizonieri.

O dată cu atacul din Irak, lupte sporadice au avut loc și în estul Turciei. Cu puțin înainte de atacul propriu-zis, armata a ars două așezări din regiunea Tunceli. Circa 20 de case care ar fi putut servi drept adăpost rebelilor kurzi au fost distruse. Un oficial al armatei, care a dorit să rămîna anonim, a declarat că „numeroși soldați” au fost deplasați în zonele limitrofe din Tunceli, unde se așteaptă atacuri ale gherilelor kurde.

În ajunul atacului, rebelii au surprins într-o ambuscadă un convoi de 40 de vehicule, cu 800 de militari, dintre care au ucis 18. Circa 200 de luptători au participat în atacul condus de charismaticul Zeki, comandantul local. Semdin Sakik – devenit „Zeki fără deget” după ce și-a pierdut policele în luptă –, se află în Tunceli tocmai pentru a coordona atacurile. El a fost vinat de armata turcă pe parcursul întregii ofensive lansate toamna trecută și continuată în timpul iernii, dar fără rezultate. Prezența sa în regiune nu a fost pentru liderii militari decît o confirmare a iminenței unor atacuri.

Turcia „să umble cu grijă”

Națiunile Unite și-au exprimat îngrijorarea față de situația celor 4.500 de refugiați kurzi, monitorizată de Înaltul Comisariat pentru Refugiați. La Geneva au ajuns informații prove-

nite de la autoritățile locale din orașul irakian Zahko, conform cărora militarii nr fi arestat refugiați kurzi, sîndu-i să se întoarcă în Turcia. Situația drepturilor omului în Turcia este deja de tristă notorietate. Opt parlamentari, reprezentanți ai minorității kurde, au fost arestați în decembrie, în pofida unui val de proteste. Yasar Kemal, cel mai cunoscut scriitor în viață din Turcia, a fost amenințat că va fi judecat pentru atitudinea sa față de problema kurdă. Amnestia Internațional are dovezi că autoritățile de la Ankara recurc cu regularitate la tortură și execuții în încercarea de a combate mișcările rebele. Recent,aju-

torul american către Turcia fost condiționat de îmbunătățirea substanțială a acestei stări de lucruri. Turcia va trebui să accepte observatori străini pe teritoriul său, să înceteze orice acțiune militară împotriva celor 15 milioane de kurzi care trăiesc în țară, să încorporeze în recunoașterea drepturilor și să ia măsuri în vederea retragerii din Cipru. De la 1 octombrie, fiecare zi care va trece fără ca aceste măsuri să fie luate va costa Ankara 500.000 de dolari din imprumutul acordat de SUA, cifră de milioane de dolari.

Cu toate acestea, Washingtonul s-a arătat mulțumit doar cu declarațiile de bună intenție ale premierului Tanuş Çiller, care a garantat că s-au luat măsuri pentru protejarea civililor. Propedindele Clinton a spus chiar că „înțelege nevoia Turciei de o acțiune decisivă împotriva PKK”, ceea ce echivalează cu un acord tacit. Statele Unite au tot interesul ca nimeni să nu perturbe securitatea Turciei – aliată sa și cel mai răădritean membru al NATO, cu o poziție strategică între Siria, Iran, Irak și două foste republici sovietice: Armenia și Gruzia.

În cadrul NATO, Maroia Britanie s-a alăturat Franței și Germaniei, exprimîndu-și nemulțumirea, așa cum cere buna-cuviință a politicii europene. S-a solicitat ca Turcia „să umble cu grijă” în incursiunea sa pe meleagurile străine. Irakul a fost ultimul care a reacționat, îndrăzînd totuși să condamne încălcarea teritoriului său de către Turcia. Bagdadul se află însă, în urma politicii autodestructive a lui Saddam Hussein, în postura de paria al comunității internaționale. Cererea de retragere imediată și acuzația că Turcia „violază suveranitatea Irakului” au provocat un răspuns apatic din partea premierului turc: „Nu este cazul”. O măsură efectivă a fost luată doar de Norvegia, care a oprit vinzările de arme către Turcia. Mai curînd decît o luare de poziție, actul arăta respectul acestei țări față de propriile legi, care interzic exportul de armament către țările aflate în război sau în situație de război.

Ultima oră

Bonnul a sîstat ajutorul militar către Turcia, inclusiv un imprumut de 150 milioane de mărci. Statele Unite au cerut Turciei să elaboreze un plan internațional convenabil. Aliații din NATO așteaptă de fapt ca Ankara să anunțe cu claritate data retragerii din Irak și să garanteze securitatea civililor kurzi și respectarea drepturilor omului în zonă. Proșpăt numitul ministru de Externe turc, Erdal İnönü, a fost chemat la ordine, urmînd să poarte discuții la Bonn, Washington și Paris pe tot parcursul acestei săptămîni.

DOMNICA MACRI

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

reducere 14% cu ridicare de la redacție numai 4.500 lei!

reducere 11% cu expediere prin poștă numai 5.000 lei!

SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

reducere 33% cu ridicare de la redacție numai 3.500 lei!

reducere 29% cu expediere prin poștă numai 4.000 lei!

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

Adevăritele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificația pentru Serviciul de Distribuție.

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

CITIZII DIN STRĂINĂTATE se pot abona la revista „22” depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni	sau echivalentul în orice monedă convertibilă.
- zona europeană:	80 \$	40 \$	20 \$	
	140 DM	70 DM	35 DM	
	500 FF	250 FF	125 FF	
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT	
	56 £	28 £	14 £	
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$	

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politic, filozofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Societate: OANA ARMEANU (șef serviciu); Politic: CEZAR PAUL BĂDESCU; Secretar general de redacție: LAURA TOMA; Corector: RADU DOBÂNDĂ; Procesor text: FLORIAN TOROPOC; Difuzare: MIRCEA IONESCU (șef serviciu); IOAN CONDOR, VLAD VIERU, CONSTANTIN SATALA; Gestione: CORNELIA NICULAJE, ADELA BULGARU; Secretariat, difuzare: CRISTINA POPA; Fotoreporter: IULIAN PUTU; Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, BORĂȘIU PEPINE, ILIE ȘERBANESCU (comentarii politice și economice); RALUCA STROE-BRUMĂRIU, MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică, revista presă); CEZAR BALTAG (jurnal religioasă); H.-R. PATAPEVCI (eseu); DAN C. MIHĂILESCU, MIHAI ZAMPFIR, HORIA FLORIAN POPESCU (cronică literară); ERWIN KESSLER (cronică plastică); Correspondenți interni: IOAN MUSLEA (Chișinău); DANIEL VIȘHI (Timișoara); Correspondenți externi: WILLIAM TOTOK (Berlin); ADRIAN NICULESCU (Milano); ION MIRODAMIAN (Paris).

Manuscrisurile nepublicate nu se restituie

Tehnoredacție computerizată: „22”. Tipărit în FED
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

ISSN-1220-5761